

# Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Cześć CCXXX. — Wydana i rozesłana dnia 28. grudnia 1917.

Preś: (47 501—503.) 501. Ustawa o kontrakcie ubezpieczenia. — 502. Rozporządzenie w sprawie uchylenia ograniczeń swobody umawiania się dla niektórych grup umów o ubezpieczenie. — 503. Rozporządzenie w sprawie statutów i warunków ubezpieczenia w zakładach wzajemnych ubezpieczeń.

## 501.

### Ustawa z dnia 23. grudnia 1917

#### o kontrakcie ubezpieczenia.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiamy, ce następuje:

#### Dział I.

#### Przepisy, odnoszące się do wszystkich gałęzi ubezpieczenia.

#### Rozdział 1.

#### Przepisy ogólne.

#### § 1.

(1) Kto ubezpieczycielowi uczyni wniosek o zawarcie umowy ubezpieczenia albo kto mu uczyni wniosek o przedłużeniu lub zmianę istniejącej umowy ubezpieczenia, ten związany jest swym wnioskiem w razie, jeżeli nie oznaczono krótszego terminu, przez dni czternaście, jeżeli zaś przed rozstrzygnięciem w sprawie wniosku odbyć się ma badanie lekarskie, przez miesiąc.

(2) Wniosek uczyniony ubezpieczycielowi o zawarcie umowy ubezpieczenia jest wiążący tylko wówczas, jeżeli ogólne warunki ubezpieczenia były zawarte we formularzu, użytym przy uczynieniu wniosku, albo zostały wręczone wnioskodawcy przed uczynieniem wniosku.

(3) Czasokres rozpoczyna się z upływem dnia, w którym wniosek objawiono lub wysłano.

(4) Dłuższy czasokres ustanowić można tylko pisemnym układem, określającym kalendarzowo ostatni dzień czasokresu.

#### § 2.

(1) Jeżeli treść dokumentu ubezpieczenia nie zgadza się z wiążącym wnioskiem (§ 1., ustęp 2.), wówczas uważa się odmianę jako zatwierdzoną przez biorącego ubezpieczenie, jeżeli tenże nie sprzeciwił się w ciągu miesiąca po otrzymaniu dokumentu ubezpieczenia.

(2) Tę odmianę jednak tylko wówczas uważać się ma za zatwierdzoną, jeżeli ubezpieczyciel osobnym pisemnym zawiadomieniem, wysłanem równocześnie z dokumentem ubezpieczenia, zwrócił uwagę biorącego ubezpieczenie na to, że w ciągu miesiąca wolno mu się sprzeciwić odmiennym

Odmienne od wniosku postanowienia dokumentu ubezpieczenia.

Wniosek o ubezpieczenie.

od wniosku postanowieniom. Przy ubezpieczeniu życiowym i ubezpieczeniu od wypadków winien ubezpieczyciel ponadto w pisemnem zawiadomieniu zwrócić uwagę biorącego ubezpieczenie na każdą odmianę z osobna.

(3) Jeżeli ubezpieczyciel nie zastosował się do tych przepisów, odmiana nie obowiązuje biorącego ubezpieczenie, i treść wniosku uważać należy za umówioną.

(1) Na postanowienie umowne, którem biorący ubezpieczenie zrzeka się prawa zacepienia umowy z powodu błędu, ubezpieczyciel nie może się powoływać.

### § 3.

(1) Jeżeli biorący ubezpieczenie przy zawarciu umowy odpowiedział nieprawdziwie lub niedokładnie na pytania, które ubezpieczyciel wystosował do niego wyraźnie i niedwuznacznie z pomocą kwestyonariusza lub w innej formie pisemnej co do doniosłych momentów niebezpieczeństwa, wówczas ubezpieczyciel odstąpić może od umowy tak, jak gdyby umowy wcale nie zawarto (odstąpienie).

(2) Jeżeli w oznaczony sposób nie wystosowano pytań lub ich w ogóle nie wystosowano, wolno ubezpieczycielowi tylko wówczas odstąpić, gdy biorący ubezpieczenie przy zawarciu umowy zataił doniosły moment niebezpieczeństwa w zamiarze wyrządzenia szkody (podstępnie) lub z rażącego niedbalstwa przedstawił go nieprawdziwie.

(3) Doniosłymi są te momenty niebezpieczeństwa, które zdolne są skłonić ubezpieczyciela do powzięcia postanowienia, czy ma zawrzeć umowę w ogóle lub pod ułożonymi warunkami. W razie wątpliwości za doniosły uchodzi każdy moment niebezpieczeństwa, na który skierowane jest pisemne pytanie ubezpieczyciela, sformułowane stanowczo i niedwuznacznie.

### § 4.

Odstąpienie jest wykluczone:

1. jeżeli ubezpieczyciel, przyjmując wniosek, miał lub musiał mieć wiadomość o tem, że na pytanie wystosowane do biorącego ubezpieczenie odpowiedziano niedokładnie lub nieprawdziwie albo że doniosły moment niebezpieczeństwa zatajono lub nieprawdziwie podano;

2. jeżeli biorący ubezpieczenie wcale nie odpowiedział na pytanie co do momentu niebezpieczeństwa, chyba że wedle sposobu postawienia

pytania lub związku tegoż z innymi pytaniami zaniechanie odpowiedzi należało rozumieć jako potwierdzenie lub zaprzeczenie;

3. jeżeli biorący ubezpieczenie nie ponosi winy nieprawdziwej lub niedokładnej odpowiedzi (§ 3., ustęp 1.);

4. jeżeli zatajony albo nieprawdziwie lub niedokładnie podany moment niebezpieczeństwa odpadł przed zajściem wypadku przewidzianego ubezpieczeniem albo nie wywarł wpływu ani na zajście tego wypadku ani na rozmiary świadczeń, które ponosić ma ubezpieczyciel, chyba że biorący ubezpieczenie dopuścił się podstępu.

### § 5.

(1) Jeżeli umowę zawiera zastępca biorącego ubezpieczenie, to ze względu na prawo odstąpienia służące ubezpieczycielowi należy brać na uwagę także wiadomość, podstęp i winę zastępcy.

(2) Przepis ten nie ma zastosowania, jeżeli osoba, której ubezpieczyciel porучzył pośrednictwo lub zawarcie ubezpieczenia, działała równocześnie w zastępstwie biorącego ubezpieczenie.

### § 6.

(1) Ubezpieczyciel odstąpić może tylko w ciągu miesiąca po otrzymaniu wiadomości o wadliwości zeznań; o odstąpieniu musi biorącego ubezpieczenie zawiadomić pisemnie.

(2) Jeżeli ubezpieczyciel odstępuje, należy mu się premia aż do końca okresu ubezpieczenia, w którym otrzymał wiadomość o wadliwości zeznań.

### § 7.

(1) Umowa jest nieważna, jeżeli w chwili jej zawarcia zaszedł już wypadek, przewidziany ubezpieczeniem lub jego zajście stało się już nie możebnem.

(2) Jeżeli jednak ułożono się, że ubezpieczenie obejmować ma czas poprzedzający zawarcie umowy, to umowa tylko o tyle jest nieważna, o ile przy jej zawarciu albo ubezpieczyciel miał wiadomość o tem, że wypadek przewidziany ubezpieczeniem nie może zajść, albo biorący ubezpieczenie wiedział, że wypadek ten już zaszedł.

Zeznania momentów niebezpieczeństwa.

Zawarcie umowy przez zastępcę biorącego ubezpieczenie.

Oświadczenie odstąpienia. Dalece premia.

Ubezpieczenie nie istnieje już niebezpieczeństwa.

Wykluczenie odstąpienia.

(3) Jeżeli biorący ubezpieczenie wiedział przy zawarciu umowy, że wypadek przewidziany ubezpieczeniem już zaszedł, w takim razie należy się ubezpieczycielowi, jeżeli on także nie miał wiadomości o zajściu przewidzianego ubezpieczeniem wypadku, premia aż do końca okresu ubezpieczenia, w którym się o tem dowiedział.

(4) Jeżeli umowę zawarł zastępca biorącego ubezpieczenie, przepisy § 5. mają odpowiednie zastosowanie.

### § 8.

(1) Ubezpieczyciel wydać ma biorącemu ubezpieczenie podpisany prawidłowo dokument na umowę ubezpieczenia (dokument ubezpieczenia, polisę, książeczkę uczestnictwa).

(2) Dokument ten zawierać ma ogólne warunki ubezpieczenia i wszystkie umówione szczegółowe postanowienia umowne.

(3) Formularz wniosku i dokumenty ubezpieczenia muszą być wyraźnie napisane i łatwo czytelne.

### § 9.

(1) Biorący ubezpieczenie może żądać ponownego wystawienia na swój koszt dokumentu ubezpieczenia zniszczonego lub zaginionego.

(2) Jeżeli ubezpieczyciel podług umowy świadczyć ma posiadaczowi lub okazicielowi dokumentu albo tylko za okazaniem lub zwrotem dokumentu, w takim razie może spełnienie tego żądania uczynić zależnym od poprzedniego umorzenia dokumentu.

(3) Do umorzenia dokumentów ubezpieczenia właściwym jest trybunał pierwszej instancji, w którego okręgu ubezpieczyciel lub jego zakład filialny ma swą siedzibę.

### § 10.

(1) Biorący ubezpieczenie może w każdej chwili domagać się, aby mu na jego koszt wydano odpisy wszystkich oświadczeń, jakie sam lub ktoś trzeci za niego złożył wobec ubezpieczyciela odnośnie do umowy. Ubezpieczyciel ma zwrócić uwagę jego na to prawo. Na żądanie winien biorący ubezpieczenie złożyć zaliczkę na koszta odpisów.

(2) Jeżeli biorącemu ubezpieczenie potrzeba odpisów takich do przedsięwzięcia czynności, dla których zakreślony jest pewien czasokres, a ubezpieczyciel już przedtem mu ich nie dostarczył, wówczas do czasokresu nie wlicza się czasu od zażądania aż do otrzymania odpisów.

### § 11.

(1) Nieważne jest postanowienie umowne, według którego spory z umowy ubezpieczenia mają być poddawane orzecznictwu sądu polubownego.

(2) Wolno jednak umówić się, że wysokość świadczenia, do którego obowiązany jest ubezpieczyciel, oznaczyć ma sąd polubowny. O jego składzie i postępowaniu rozstrzygają przepisy procedury cywilnej o postępowaniu przed sądami polubownymi. Na to postanowienie umowne ubezpieczyciel nie może się powoływać, jeżeli odmawia świadczenia.

### § 12.

(1) Jeżeli biorący ubezpieczenie ma sąd powszechny na obszarze państwa, wówczas skargi przeciw niemu ze stosunku ubezpieczenia wnosić należy do sądu, który jest jego sądem powszechnym.

(2) Jeżeli biorący ubezpieczenie zawarł ubezpieczenie w zakresie swego przedsiębiorstwa przemysłowego lub rolniczego, wolno skargi przeciw niemu ze stosunku ubezpieczenia wnosić także w sądzie, w którego okręgu leży przedsiębiorstwo przemysłowe lub majątek ziemski.

(3) Wolno umówić się, że skargi przeciw biorącemu ubezpieczenie można wnosić do sądu w siedzibie trybunału pierwszej instancji, w którego okręgu znajduje się mieszkanie albo przedsiębiorstwo przemysłowe lub majątek ziemski biorącego ubezpieczenie.

(4) Właściwość wszystkich innych sądów jest wykluczona.

(5) Dla skarg ze stosunku ubezpieczenia wnoszonych przeciw ubezpieczycielowi właściwym jest także sąd, w którego okręgu znajduje się filia ubezpieczyciela, która umowę zawarła.

### § 13.

(1) Dla oznajmień i oświadczeń, które na podstawie tej ustawy biorący ubezpieczenie lub osoba trzecia składać ma wobec ubezpieczyciela, można umówić formę pisemną.

(2) O ile ta ustawa nic innego nie postanawia, staje się oświadczenie, które składać należy wobec drugiego, skutecznym dopiero w chwili, w której ono go doszło.

Dokumenty  
ubezpie-  
czenia.

Umorzenie  
i dokument  
zastępczy.

Prawo  
do odpisów.

Sąd  
polubow.

Sąd  
miejsce  
właściwy

Oznaj-  
i ośw-  
czek

(3) Czasokres dla oznajmienia lub oświadczenia uważa się za dotrzymany, jeśli oznajmienie lub oświadczenie w ciągu czasokresu wysłano.

#### § 14.

Ubezpieczyciel nie może dochodzić szkodliwych skutków prawnych, które według tej ustawy lub umowy ubezpieczenia są następstwem zaniedbania lub opóźnienia oznajmienia, jeżeli w chwili, w której oznajmienie powinno go być dojsć, miał już odpowiednie wiadomości o tej okoliczności.

#### § 15.

(1) Jeżeli biorący ubezpieczenie zmienił mieszkanie, lecz nie doniósł o tem ubezpieczycielowi, natenczas co do oświadczenia, jakie wobec biorącego ubezpieczenie należy złożyć, wystarczy wysłanie listu do ostatniego mieszkania znanego ubezpieczycielowi. Oświadczenie staje się skutecznym w chwili, w której wśród normalnych warunków przesyłkowych byłoby doszło biorącego ubezpieczenie, gdyby nie był zmienił mieszkania.

(2) Jeżeli biorący ubezpieczenie zawarł je w zakresie swego przedsiębiorstwa przemysłowego, wówczas w razie przesiedlenia zakładu przemysłowego mają odpowiednie zastosowanie przepisy ustępu 1.

#### § 16.

Kary umowne mogą być przez sędziego niższe. Przeciwnie temu postanowienia umowne są nieważne.

#### § 17.

(1) Jeżeli trwanie ubezpieczenia umówiono na dni, tygodnie, miesiące lub okres obejmujący kilka miesięcy, odpowiedzialność ubezpieczyciela rozpoczyna się w południe tego dnia, w którym zawarto umowę, a kończy się w południe ostatniego dnia czasokresu.

(2) Zresztą przepisy artykułów 328. do 330. kodeksu handl. znajdują odpowiednie zastosowanie do wszystkich czasokresów, ustanowionych w tej ustawie i w umowie.

#### § 18.

(1) Jeżeli stosunek ubezpieczenia, umówiony na pewien oznaczony czas, zostanie milcząco przedłużony, natenczas trwa on dalej przez czas jednego okresu ubezpieczenia. Jeżeli się umówiono, że taki stosunek ubezpieczenia należy uważać za przedłużony, jeżeli nie zostanie wypowiedziany przed upływem czasu umownego, w takim razie przedłużenie ważne jest każdym razem najwyżej na jeden okres ubezpieczenia.

(2) Jeżeli stosunek ubezpieczenia zawarto na czas nieokreślony (trwale ubezpieczenie), to może go każda z obu stron wypowiedzieć tylko z końcem bieżącego okresu ubezpieczenia. Czasokres wypowiedzenia musi być jednak dla obu stron i nie może wynosić mniej niż miesiąc a nie więcej niż trzy miesiące. Tego prawa wypowiedzenia można zrzec się na podstawie porozumienia na pewien oznaczony czas z mocą obowiązującą dla obu stron.

#### § 19.

(1) Roszczenia z umowy o ubezpieczenie przedawniają się w trzech latach. Przedawnienie zaczyna się z końcem roku kalendarzowego, w którym można domagać się świadczenia. Prawo do poboru renty przedawnia się w dziesięciu latach; przedawnienie zaczyna się z końcem roku kalendarzowego, w którym można domagać się świadczenia renty.

(2) Jeżeli roszczenie zgłoszono u ubezpieczyciela, wówczas przerywa się przedawnienie aż do nadejścia jego pisemnego rozstrzygnięcia.

#### § 20.

(1) Nieważne jest postanowienie umowne, że ubezpieczyciel wolny ma być od świadczenia, jeżeli roszczenia świadczenia nie zgłoszono u niego w ciągu oznaczonego czasokresu.

(2) Natomiast wolno umówić się, że ubezpieczyciel ma być wolny od świadczenia, jeżeli w ciągu oznaczonego czasokresu nie wystąpiono sądowo z roszczeniem o świadczenie. Czasokres nie może jednak wynosić mniej niż sześć miesięcy i rozpoczyna się z upływem dnia, w którym ubezpieczyciel podniesionego przeciw niemu roszczenia odmówił listem poleconym biorącemu ubezpieczenie lub uprawnionemu do poboru, podając temuż czasokres i wskazując skutki prawne upływu czasokresu.

#### § 21.

(1) Przez otwarcie upadłości do majątku ubezpieczyciela rozwiązuje się umowa o ubezpieczenie, jednak przy ubezpieczeniu od szkód dopiero z upływem miesiąca po otwarciu upadłości.

(2) Na wypadek otwarcia upadłości lub postępowania układowego co do majątku biorącego ubezpieczenie może ubezpieczyciel zastrzedz sobie prawo wypowiedzenia umowy za jednomiesięcznym terminem wypowiedzenia.

(3) W razie zgaśnięcia umowy o ubezpieczenie po myśli ustępów 1. lub 2. ma ubezpieczyciel zwrócić premię zapłaconą za czas zgaśnięcia umowy.

Wiadomość ubezpieczyciela o okoliczności, którą należało oznajmić.

Zmiana mieszkania.

Kary umowne.

Obliczenie czasokresu.

Milcząco przedłużenie stosunku ubezpieczenia umówionego na pewien oznaczony czas; trwale ubezpieczenie.

Przedawnienie roszczeń.

Czasowe ograniczenie roszczeń z ubezpieczenia.

Skutki upadłości i postępowania układowego.

## § 22.

Ubezpieczyciel nie może powoływać się na postanowienia umowne, któremi na niekorzyść biorącego ubezpieczenie odstąpiono od przepisów §§ 1., 2., ustęp 1. do 3., 3. do 6., 7., ustęp 3., 10., 11., ustęp 2., 12., 13., ustępy 2. i 3., 14., 15., 18., 19., 20., ustęp 2., 21.

## Rozdział 2.

## Prawa i obowiązki z umowy.

## § 23.

(1) Biorący ubezpieczenie ma uiszczyć umówioną premię.

(2) Jeżeli w umowie nic innego nie postanowiono, uiszczyć należy pierwszą albo jednorazową premię zaraz po zawarciu umowy, każdą następną premię w pierwszym dniu każdorazowego okresu ubezpieczenia.

(3) Do zapłaty pierwszej lub jednorazowej premii obowiązany jest biorący ubezpieczenie tylko za wydaniem dokumentu ubezpieczenia, chyba że wystawienie dokumentu ubezpieczenia jest wykluczone.

(4) Za okres ubezpieczenia w rozumieniu tej ustawy uważa się czas jednego roku, jeżeli premia nie jest obliczona według krótszych odstępów czasu.

(5) Jeżeli ubezpieczyciel ze względu na umówiony czas trwania umowy przyznał zniżkę premii, wówczas w razie przedwczesnego rozwiązania umowy może żądać dopłaty kwoty, o którą wymiar premii byłby wyższy, gdyby umowę zawarto tylko na czas rzeczywistego trwania ubezpieczenia. W razie wypowiedzenia umowy o ubezpieczenie według § 61, nie można domagać się takiej dopłaty.

(6) Za premie w rozumieniu tej ustawy uważa się także datki, które uiszczą się w zakładach wzajemnych ubezpieczeń (opłaty, dopłaty itd.). Jeżeli takie datki należy uiszczać dopiero po upływie okresu ubezpieczenia, dla którego są przeznaczone, wówczas nie mają zastosowania przepisy § 29.

## § 24.

Biorący ubezpieczenie winien premię przelać ubezpieczycielowi na własne niebezpieczeństwo i własny koszt. Jeżeli jednak ubezpieczyciel najmniej w trzech po sobie następujących terminach odbierał za siebie premie od biorącego ubezpieczenie, tenże obowiązany jest do dalszego wysyłania premii dopiero wówczas, gdy ubezpieczyciel zażąda tego pisemnie.

## § 25.

(1) Jeżeli premię uiszczą się za pośrednictwem poczty, wówczas za chwilę zapłaty uważa się chwilę, w której premię pocztą wysłano albo na poczcie przekazano lub wpłacono.

(2) O ile już sam sposób płacenia nie daje płatcomu dostatecznego dokumentu potwierdzenia zapłaty, winien ubezpieczyciel potwierdzić odbiór zapłaty premii, nie czekając, aż płatcy tego zażąda.

## § 26.

(1) Zapadłe premie i inne na podstawie umowy należne mu opłaty winien ubezpieczyciel, chociażby biorący ubezpieczenie nie zgodził się na zapłatę, przyjmować także od zastawnika albo od obdarowanego, który nabył prawo do świadczenia ubezpieczyciela (§ 132., ustęp 1.).

(2) Prawa zastawu na wierzytelności z ubezpieczenia można dochodzić co do tych kwot wraz z procentami, które zastawnik użył do uiszczenia premii lub innych zapłat, należących się ubezpieczycielowi na podstawie umowy.

## § 27.

Ubezpieczycielowi wolno kwotę pretensyi z tytułu płatnej premii lub innej pretensyi należnej mu na podstawie umowy potrącić ze świadczenia, do którego obowiązany jest na podstawie tejże umowy, chociażby świadczenie to przypadło do wypłaty nie biorącemu ubezpieczenie, lecz osobie trzeciej.

## § 28.

(1) Jeżeli premii, która ma być zapłacona przed rozpoczęciem lub przy rozpoczęciu ubezpieczenia, nie zapłacono we właściwym czasie, wolno ubezpieczycielowi odstąpić od umowy, jak długo zapłata nie nastąpi. Przyjmuje się, że ubezpieczyciel odstąpił, jeżeli w ciągu trzech miesięcy od dnia zapadłości nie wystąpił sądowo z roszczeniem zapłaty premii.

(2) Jeżeli wypadek przewidziany ubezpieczeniem zaszedł przed zapłatą premii, ubezpieczyciel wolny jest od obowiązku świadczenia.

(3) Jeżeli jednak ubezpieczyciel w ciągu czasokresu trzechmiesięcznego wystąpił sądowo z roszczeniem, a w przeciągu czasu, za który domaga się premii, zaszedł wypadek przewidziany ubezpieczeniem, naówczas obowiązany jest do świadczenia, chociażby w chwili zajścia tego wypadku premia nie była zapłacona. Natomiast wolny jest od obowiązku świadczenia, jeżeli przed zajściem wypadku przewidzianego ubezpieczeniem zrzekł się swego roszczenia.

Chwila zapłaty premii pocztą. Potwierdzenie zapłaty.

Zapłata przez zastawnika lub obdarowanego.

Prawo ubezpieczyciela do potrąceń.

Skutki swioki w opłacie premii: a) Zwłoka przed rozpoczęciem lub przy rozpoczęciu ubezpieczenia.

Przebieg bezwzględnie wiążące.

Premia, płatność, dopłata.

Dług przynależny.

## § 29.

(1) Jeżeli premii przypadającej do zapłaty po rozpoczęciu ubezpieczenia nie zapłacono w dniu zapadłości, wówczas wezwać należy biorącego ubezpieczenie na jego koszt pisemnie do zapłaty, a zarazem oznajmić mu skutki prawne dalszej zwłoki i wyznaczyć termin dodatkowy przynajmniej jednomiesięczny. To wezwanie może odpaść, jeżeli biorącemu ubezpieczenie najwcześniej na ośm dni przed terminem zapadłości pisemnie przypomniano zapłatę, podając mu skutki prawne zwłoki i wyznaczono termin dodatkowy najmniej jednomiesięczny licząc od dnia zapadłości.

(2) Jeżeli biorący ubezpieczenie z upływem terminu dodatkowego pozostaje w zwłocie z zapłatą premii, w takim razie ubezpieczycielowi, zanim zapłata nie będzie uskuteczniiona, wolno umowę o ubezpieczenie rozwiązać z natychmiastowym skutkiem (wypowiedzieć bez terminu wypowiedzenia). Poczytuje się za wypowiedzenie, jeżeli w ciągu trzech miesięcy po upływie terminu dodatkowego nie wystąpiono sądownie z roszczeniem o zapłatę premii.

(3) Jeżeli wypadek przewidziany ubezpieczeniem zajdzie po upływie terminu dodatkowego a w chwili jego zajścia biorący ubezpieczenie pozostaje w zwłocie z zapłatą premii, wówczas ubezpieczyciel wolny jest od obowiązku świadczenia.

(4) Jeśli ubezpieczyciel wystąpił sądownie z roszczeniem o zapłatę zaległej premii, to mają zastosowanie przepisy § 28., ustęp 3.

## § 30.

(1) Jeżeli biorący ubezpieczenie przy zawarciu umowy uczynił wadliwe zeznanie o doniosłym momencie niebezpieczeństwa (§ 3., ustęp 1.) a odstąpienie ubezpieczyciela jest wykluczone z powodu, że biorący ubezpieczenie nie ponosi winy, jednakże ubezpieczycielowi według zasad przyjętych w jego przedsiębiorstwie z powodu większego niebezpieczeństwa należy się wyższa premia, wówczas ubezpieczycielowi wolno żądać pisemnie od biorącego ubezpieczenie, aby w ciągu jednego miesiąca zapłacił wyższą premię za czas od początku bieżącego okresu ubezpieczenia, przyczem oznajmić mu winien skutki prawne zwłoki. Jeżeli wyższej premii nie zapłacono w tym terminie, uważa się umowę za wypowiedzianą przez biorącego ubezpieczenie.

(2) Jeżeli jednak ubezpieczyciel według zasad przyjętych w jego przedsiębiorstwie nie obejmuje większego niebezpieczeństwa nawet za opłatą wyższej premii, w takim razie może wypowiedzieć umowę pisemnem oświadczeniem za najmniej jednomiesięcznym terminem wypowiedzenia.

(3) Prawo do wyższej premii gaśnie, jeżeli ubezpieczyciel nie dochodzi go w ciągu miesiąca od chwili, kiedy dowiedział się o wadliwości zeznań. To samo obowiązuje co do prawa wypowiedzenia, jeżeli nie skorzystano z niego w ciągu oznaczonego czasokresu.

(4) Jeżeli umowa zostanie rozwiązana stosownie do ustępu 1. albo ustępu 2., to ubezpieczycielowi należy się umówiona premia aż do końca okresu ubezpieczenia, w którym dowiedział się o wadliwości zeznań, jeżeli zaś wypowiedzenie skuteczne jest dopiero w następnym okresie ubezpieczenia, aż do ukończenia stosunku ubezpieczenia.

## § 31.

(1) Jeżeli z powodu pewnych okoliczności powiększających niebezpieczeństwo umówiono się o wyższą premię a te okoliczności odpadną lub stracą doniosłość w czasie między podaniem a przyjęciem wniosku lub po zawarciu umowy, wówczas biorącemu ubezpieczenie wolno domagać się odpowiedniego zniżenia premii za przyszłe okresy ubezpieczenia.

(2) To samo obowiązuje, jeżeli wymiar wyższej premii spowodowany został tem, że biorący ubezpieczenie podał mylne szczegóły o takiej okoliczności.

## § 32.

(1) Jeżeli umówiono się, że naruszenie obowiązku, który spełnić należy wobec ubezpieczyciela przed zajściem wypadku przewidzianego ubezpieczeniem, pociągnąć ma za sobą utratę prawa żądania świadczenia od ubezpieczyciela, wówczas ubezpieczyciel jak długo nie zaszedł wypadek przewidziany ubezpieczeniem, może w razie naruszenia obowiązku wypowiedzieć umowę bez terminu wypowiedzenia w ciągu miesiąca po otrzymaniu wiadomości o naruszeniu, chyba że biorący ubezpieczenie nie ponosi winy w naruszeniu.

(2) Jeżeli wypadek przewidziany ubezpieczeniem zaszedł przed wypowiedzeniem umowy, w takim razie ubezpieczyciel nie może powoływać się na zastrzeżenie utraty prawa do świadczeń, gdy biorący ubezpieczenie nie ponosi winy albo gdy naruszenie obowiązku, który przyjęło w celu zmniejszenia niebezpieczeństwa albo w celu zapobieżenia zwiększeniu niebezpieczeństwa, nie wpłynęło ani na zajście wypadku przewidzianego ubezpieczeniem ani na rozmiary świadczenia należnego od ubezpieczyciela. To samo obowiązuje, jeżeli upłynął termin do wykonania prawa wypowiedzenia przez ubezpieczyciela (ustęp 1.) a wypowiedzenia nie uskuteczniiono.

Prawo do zniżenia premii.

Zastrzeżenie utraty prawa do świadczeń.

Prawo ubezpieczyciela do wyższej premii i do wypowiedzenia z powodu wadliwych zeznań.

(3) Na zastrzeżenie utraty prawa do świadczeń, umówione na wypadek naruszenia obowiązku, który spełnić należało po zajściu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem, nie może powoływać się ubezpieczyciel, jeżeli biorącemu ubezpieczenie nie można przypisać złego zamiaru lub rażącego niedbalstwa albo jeżeli naruszenie nie wpłynęło ani na ustalenie wypadku przewidzianego ubezpieczeniem ani na ustalenie lub rozmiary świadczenia należącego się od ubezpieczyciela.

(4) Ubezpieczycielowi mimo rozwiązania umowy o ubezpieczenie należy się premia aż do końca okresu ubezpieczenia, w którym dowiedział się o naruszeniu obowiązku, jeżeli zaś wypowiedzenie skuteczne jest dopiero w następnym okresie ubezpieczenia, aż do ukończenia stosunku ubezpieczenia.

(5) Przepisy te nie mają zastosowania do postanowień umownych, któremi ubezpieczycielowi w razie naruszenia obowiązku, jakie miano spełnić wobec niego, przysznaje się prawo żądania kary umownej albo prawo wypowiedzenia umowy. o ile umówiono termin wypowiedzenia co najmniej jednomiesięczny.

### § 33.

(1) Zwiększenie niebezpieczeństwa, objętego przez ubezpieczyciela, bierze się tylko wówczas na uwagę, jeżeli jest doniesłe i odnosi się do momentu niebezpieczeństwa, który określony jest w dokumencie ubezpieczenia, albo o który przy zawarciu umowy zapytywano biorącego ubezpieczenie (§ 3., ustęp 1.).

(2) Jeżeli takie zwiększenie niebezpieczeństwa zaszło po zawarciu umowy, może ubezpieczyciel wypowiedzieć umowę.

(3) Jeżeli zwiększenie niebezpieczeństwa spowodowane zostało bez przyczynienia się biorącego ubezpieczenie albo jeżeli okoliczności niezależne od woli biorącego ubezpieczenie zniewoliły tegoż do spowodowania zwiększenia lub do zezwolenia na nie, wówczas ubezpieczyciel winien zachować przynajmniej jednomiesięczny termin wypowiedzenia.

(4) Prawo wypowiedzenia ubezpieczyciela gaśnie, jeżeli ubezpieczyciel nie skorzystał z niego w ciągu miesiąca po otrzymaniu wiadomości o zwiększeniu niebezpieczeństwa albo jeżeli zwiększenie niebezpieczeństwa ustało lub nie jest już doniesłe.

### § 34.

(1) Biorący ubezpieczenie winien o zwiększeniu niebezpieczeństwa, spowodowanym jego wola, zawiadomić ubezpieczyciela jeszcze przed

zajściem zwiększenia, o innych przypadkach zwiększenia (§ 33., ustęp 3.) niebezpieczeństwa bezwzględnie po otrzymaniu wiadomości o ich zajściu.

(2) Jeżeli o tem w czasie właściwym nie doniósł, wolny jest ubezpieczyciel od obowiązku świadczenia w przypadku, gdy wypadek przewidziany ubezpieczeniem zdarzy się w czasie trwania wyższego niebezpieczeństwa. Ten skutek prawny jednak nie nastąpi:

1. jeżeli biorący ubezpieczenie nie ponosi winy w zaniedbaniu lub opóźnieniu doniesienia;

2. jeżeli zwiększenie niebezpieczeństwa nie wywarło wpływu ani na zajście wypadku przewidzianego ubezpieczeniem ani na rozmiary świadczenia, do którego ubezpieczyciel jest obowiązany;

3. jeżeli w chwili zajścia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem termin do wykonania prawa wypowiedzenia przez ubezpieczyciela (§ 33., ustęp 4.) upłynął a wypowiedzenia nie uskutecznił;

4. jeżeli wczas nie doniesiono o zwiększeniu niebezpieczeństwa wspomnianem w § 33., ustęp 3., lecz wypadek przewidziany ubezpieczeniem zdarzył się wcześniej niż w miesiąc, licząc od chwili, w którejby ubezpieczyciel powinien był otrzymać doniesienie.

### § 35.

Ubezpieczycielowi należy się premia, mimo rozwiązania umowy o ubezpieczenie, aż do końca okresu ubezpieczenia, w którym otrzymał wiadomość o zwiększeniu niebezpieczeństwa, jeżeli jednak wypowiedzenie staje się skutecznem dopiero w następnym okresie ubezpieczenia (§ 33., ustęp 3. i 4.), aż do ukończenia stosunku ubezpieczenia.

### § 36.

Nie bierze się na uwagę zwiększenia niebezpieczeństwa, spowodowanego interesem ubezpieczyciela lub zdarzeniem, za które ubezpieczyciel odpowiada lub spowodowanego względami ludzkości.

### § 37.

Przepisy §§ 33. do 36. znajdują także zastosowanie do zwiększenia niebezpieczeństwa, które zaszło między podaniem a przyjęciem wniosku o ubezpieczenie a nie było znane ubezpieczycielowi w chwili przyjęcia wniosku.

### § 38.

(1) Jeżeli tylko co do niektórych przedmiotów lub osób, objętych ubezpieczeniem, zachodzą warunki, pod którymi ubezpieczyciel uprawniony jest do odstąpienia lub wypowiedzenia albo wolny

jest od świadczenia z powodu wadliwych oznajmień przy zawarciu umowy albo według przepisów o zwiększeniu niebezpieczeństwa, w takim razie uprawnienie to lub zwolnienie ubezpieczyciela od świadczenia tylko wówczas rozciąga się na pozostałą resztę, jeżeli przyjąć można, że co do samej tylko reszty tej nie byłby zawarł umowy pod tymi samymi warunkami.

(2) Jeżeli ubezpieczyciel korzysta z prawa odstąpienia lub wypowiedzenia co do niektórych przedmiotów lub osób, wówczas biorący ubezpieczenie uprawniony jest wypowiedzieć stosunek ubezpieczenia co do pozostałych; wypowiedzenia nie można jednak skutecznie z późniejszym terminem, jak z końcem okresu ubezpieczenia, w którym odstąpienie ubezpieczyciela lub jego wypowiedzenie staje się skutecznym. W razie wypowiedzenia przez biorącego ubezpieczenie należy się ubezpieczycielowi premia aż do końca bieżącego okresu ubezpieczenia.

### § 39.

(1) Biorący ubezpieczenie jest obowiązany ubezpieczycielowi donieść o zajściu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem zaraz po otrzymaniu wiadomości o nim.

(2) Nadto obowiązany jest na żądanie ubezpieczyciela udzielić mu wszelkich wyjaśnień potrzebnych do ustalenia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem, lub rozciągłości świadczenia ubezpieczyciela i w tym celu zezwolić mu na potrzebne dochodzenia.

(3) Dowodów domagać się może ubezpieczyciel za zwrotem wydatków w gotówce o tyle, o ile względy słuszności pozwalają przypuszczać, że biorący ubezpieczenie może ich dostarczyć.

(4) Ubezpieczyciel nie może powoływać się na postanowienia umowne, według których dowód na pewne fakta dostarczony być może tylko za pomocą pewnych oznaczonych środków dowodowych albo według których świadczenie ubezpieczyciela staje się płatnem dopiero wówczas, gdy roszczenie ustalone będzie przez uznanie, ugodę lub prawomocny wyrok.

### § 40.

(1) Pieniężne świadczenia ubezpieczyciela stają się płatnemi z upływem miesiąca po zgłoszeniu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem; jeżeli jednak dochodzenia potrzebne w celu ustalenia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem i rozmiarów świadczenia ubezpieczyciela albo dla ustalenia uprawnienia do poboru nie dadzą się

ukończyć w przeciągu miesiąca bez winy ubezpieczyciela, wówczas płatność zapada dopiero w czternastym dniu po ukończeniu dochodzeń.

(2) Ubezpieczyciel nie może powoływać się na postanowienia umowne, według którego wolny jest od obowiązku płacenia procentów zwłoki.

### § 41.

(1) Jeżeli dochodzenia potrzebne dla ustalenia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem i rozmiarów świadczenia ubezpieczyciela nie są ukończone aż do upływu jednego miesiąca licząc od zgłoszenia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem, może biorący ubezpieczenie, którego uprawnienie do poboru jest niewątpliwe, żądać częściowej zapłaty w wysokości tej kwoty, którą ubezpieczyciel odpowiednio do stanu sprawy co najmniej miałby zapłacić.

(2) Bieg tego czasokresu jest wstrzymany, jak długo ukończenie dochodzeń doznaje przeszkody z winy biorącego ubezpieczenie.

### § 42.

Ubezpieczyciel nie może powoływać się na postanowienia umowne, któremi na niekorzyść biorącego ubezpieczenie odstąpiono od przepisów §§ 23., ustęp 3. do 6., zdanie 1., 24., 25., 28. do 37., 38., ustęp 2., 39., ustęp 1. do 3., 40., ustęp 1., 41. albo na niekorzyść zastawnika lub obdarowanego odstąpiono od przepisów § 26.

## Rozdział 3.

### Ajenci ubezpieczeniowi.

#### § 43.

Ajenta ubezpieczeniowego, któremu ubezpieczyciel poruczył tylko pośrednictwo w czynnościach ubezpieczeniowych (agent-pośrednik), uważa się za upoważnionego do następujących czynności w gałęzi ubezpieczeń, dla której go ustanowiono, a to:

1. do przyjmowania wniosków o zawarcie, przedłużenie lub zmianę umowy o ubezpieczenie, tudzież do odwołania takich wniosków;

2. do przyjmowania od biorącego ubezpieczenie oświadczeń zawierających wypowiedzenie lub odstąpienie, tudzież innych oświadczeń i oznajmień w sprawie stosunku ubezpieczenia;

3. do wręczenia wystawionych przez ubezpieczyciela dokumentów ubezpieczenia i poświadczeń przedłużenia.

Częściowa zapłata na poczet sumy odszkodowania.

Przeplisy bezwzględnie wiążące.

Ajenci-pośrednicy.

Obowiązki biorącego ubezpieczenie po zajściu wypadku, przewidzianego ubezpieczeniem; nie dopuszczalne zastrzeżenia co do dowodów i płatności świadczenia.

Płatność roszczenia ubezpieczenia.



## § 44.

Ajant-pełno-  
mocnik.

Ajant ubezpieczeniowy, którego ubezpieczyciel upoważnił do zawierania umów o ubezpieczenie (ajant-pełnomocnik), jest także uprawniony umawiać się o zmianę lub przedłużenie takich umów i oświadczać wypowiedzenie i odstąpienie.

## § 45.

Ajant  
okręgowy.

Jeżeli ajenta ubezpieczeniowego ustanowiono wyraźnie na pewien okręg, to jego uprawnienia ograniczają się do interesów i czynności prawnych, które odnoszą się do umów o rzeczy położone w tym okręgu lub do umów z osobami w tym okręgu zwykle przebywającymi.

## § 46.

Ograniczenie  
uprawnień  
ajentów.

Ograniczenie uprawnień nadanych przepisami §§ 43. i 44. ma trzecia osoba tylko wówczas przeciw sobie uznać za skuteczne, jeżeli znała to ograniczenie przy zawarciu interesu lub spełnieniu czynności prawnej albo jeżeli nie znała ograniczenia, chociaż na to zwrócono jej uwagę we wniosku i dokumencie ubezpieczenia lub w innym wręczonym jej oświadczeniu pisemnym lub też nie znała go wskutek innego rażącego niedbalstwa. Na odmiennie od tego postanowienie umowne ubezpieczyciel nie może się powoływać.

## § 47.

Wiadomość  
i fałszywe  
podania  
ajenta.

(1) O ile według przepisów tej ustawy lub według postanowień umowy wiadomość ubezpieczyciela ma prawną doniosłość, o tyle z wiadomością jego stoi na równi wiadomość ajenta-pełnomocnika co do ubezpieczeń przez zawartych. Natomiast wiadomość ajenta-pośrednika tylko wówczas stoi na równi z wiadomością ubezpieczyciela, jeżeli otrzymał ją na podstawie oznajmień lub oświadczeń, do których przyjmowania uważa się go za uprawnionego.

(2) Jeżeli ajant ubezpieczeniowy przez podanie fałszywych szczegółów o istotnych okolicznościach nakłonił kogo do zawarcia umowy o ubezpieczenie, to dla wprowadzonego w błąd nie powstaje żadne zobowiązanie wobec ubezpieczyciela.

(3) Ubezpieczyciel nie może powoływać się na postanowienie umowne, które na niekorzyść biorącego ubezpieczenie odstępuje od tych przepisów.

## Dział II.

## Ubezpieczenie od szkód.

## Rozdział 1.

## Przepisy ogólne.

## § 48.

(1) Przy ubezpieczeniu od szkód ubezpieczyciel jest obowiązany wynagrodzić w ramach umowy szkodę majątkową, spowodowaną zajściem wypadku przewidzianego ubezpieczeniem.

Treść  
ubezpie-  
czenia.

(2) Ubezpieczenie obejmuje zysk utracony wskutek zajścia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem tylko o tyle, o ile to osobno umówiono.

## § 49.

O ile ta ustawa lub umowa nic innego nie postanawiają, odpowiada ubezpieczyciel tylko do wysokości umówionej sumy ubezpieczonej.

Suma  
ubezpie-  
czona.

## § 50.

(1) Jeżeli suma ubezpieczona znacznie przewyższa każdorazową wartość ubezpieczonego interesu (wartość ubezpieczenia), może tak ubezpieczyciel jak i biorący ubezpieczenie żądać, aby niższą sumę ubezpieczoną za stosunkowym znizieniem premii za następne okresy ubezpieczenia.

Wartość  
ubezpie-  
czenia; ubez-  
pieczenie  
powyżej  
wartości;  
taksa.

(2) Umowa jest nieważną, jeżeli biorący ubezpieczenie zawarł ją w tym zamiarze, aby przez ubezpieczenie powyżej wartości przysporzyć sobie bezprawną korzyść majątkową od ubezpieczyciela. Jeżeli ubezpieczyciel o zamiarze biorącego ubezpieczenie nie miał wiadomości przy zawarciu umowy, należy się mu premia aż do końca okresu ubezpieczenia, w którym otrzymał tę wiadomość.

(3) Wartość ubezpieczenia można drogą układu ustanowić na pewną oznaczoną kwotę, która musi być oznaczona wyraźnie jako taksa, gdyż inaczej układ byłby nieważny. Za taksę uważa się wartość, którą ubezpieczone rzeczy miały w chwili zawarcia umowy, o ile ubezpieczyciel nie udowodni, że taksa wartość tę znacznie przewyższa. Nieważne jest postanowienie umowne, według którego taksa ma być wymierzona według wartości w chwili zajścia przewidzianego ubezpieczeniem wypadku.

## § 51.

Wartość ubezpieczenia przy ubezpieczeniu rzeczy; ubezpieczenie rzeczy zbiorowej.

(1) Jeżeli ubezpieczenie tyczy się rzeczy, to wartość rzeczy uważa się za wartość ubezpieczenia, o ile z okoliczności nie wynika co innego.

(2) Jeżeli ubezpieczono rzecz zbiorową, w takim razie ubezpieczenie obejmuje przedmioty, które łącznie stanowią tę rzecz zbiorową.

## § 52.

Obowiązek wynagrodzenia przy ubezpieczeniu powyżej i poniżej wartości.

(1) Chociażby suma ubezpieczenia przekraczała wartość ubezpieczenia w chwili zajścia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem, ubezpieczyciel mimo to nie jest obowiązany wynagrodzić biorącemu ubezpieczenie więcej niż szkodę.

(2) Jeżeli suma ubezpieczona niższą jest od tej wartości, odpowiada ubezpieczyciel tylko w stosunku, w jakim suma ubezpieczona pozostaje do tej wartości.

## § 53.

Wielorakiem ubezpieczenia.

(1) Jeżeli ten sam interes ubezpiecza się od tego samego niebezpieczeństwa i na ten sam czas u kilku ubezpieczycieli, winien biorący ubezpieczenie bezwzględnie każdemu z nich oznajmić wszystkie inne ubezpieczenia z wymienieniem ubezpieczycieli i podaniem sum ubezpieczonych.

(2) Przy wielorakiem ubezpieczeniu każdy ubezpieczyciel obowiązany jest do świadczenia odszkodowania w takim stosunku, w jakim wzajemnie do siebie pozostają kwoty, do których zapłaty każdy z nich obowiązany jest wobec biorącego ubezpieczenie stosownie do swej umowy.

## § 54.

Podwójne ubezpieczenie.

(1) Jeżeli przy wielorakiem ubezpieczeniu sumy ubezpieczone łącznie przekraczają wartość ubezpieczenia (podwójne ubezpieczenie), wówczas każdy ubezpieczyciel, któremu uczyniono oznajmienie podług § 53., ustęp 1., odpowiada za całą szkodę aż do wysokości świadczenia, do którego obowiązany jest według umowy; biorący ubezpieczenie nie może jednak w całości więcej żądać jak kwoty szkody.

(2) Ubezpieczyciele między sobą obowiązani są do wyrównania w takim stosunku, w jakim pozostają do siebie kwoty, do których zapłaty każdy z nich obowiązany jest wobec biorącego ubezpieczenie wedle swej umowy. O ile od jednego ubezpieczyciela nie można uzyskać przypadającej nań kwoty, mają inni ponieść ten ubytek w tym samym stosunku.

(3) Jeżeli do jednego z ubezpieczeń zastosowanie ma prawo zagraniczne, wówczas ubezpieczyciel, dla którego obowiązującym jest prawo zagraniczne, może dochodzić roszczenia o wyrównanie przeciw innym tylko w takim razie, jeżeli on sam według obowiązującego dlań prawa obowiązany jest do wyrównania.

(4) Po zajściu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem nie wolno biorącemu ubezpieczenie żadnego z kilku ubezpieczeń zmieniać ani rozwiązywać na niekorzyść innych ubezpieczycieli.

(5) Jeżeli biorący ubezpieczenie zawarł podwójne ubezpieczenie w tym zamiarze, aby przez to przysporzyć sobie bezprawną korzyść majątkową od ubezpieczyciela, natenczas każda w tym zamiarze zawarta umowa jest nieważna. O ile ubezpieczyciel przy zawarciu umowy nie miał wiadomości o tym zamiarze biorącego ubezpieczenie, należy mu się premia aż do końca okresu ubezpieczenia, w którym otrzymał tę wiadomość.

(6) Jeżeli biorący ubezpieczenie zawarł umowę, z powodu której powstało podwójne ubezpieczenie, nie wiedząc o innym ubezpieczeniu, natenczas może on żądać, ażeby umowa została rozwiązana albo by suma ubezpieczona niższą została przy stosunkowym znizeniu premii do tej kwoty częściowej wartości ubezpieczenia, która nie jest pokrytą innym ubezpieczeniem. Rozwiązanie lub znizenie jest skuteczne dopiero po upływie okresu ubezpieczenia, w którym postawiono odnośne żądanie. Żądanie musi być podniesione bezwzględnie po otrzymaniu wiadomości.

## § 55.

Ubezpieczyciel wolny jest od obowiązku świadczenia, jeżeli biorący ubezpieczenie z rozmysłu lub przez rażące niedbalstwo spowodował wypadek przewidziany ubezpieczeniem.

Zawinięta spowodowanie wypadku przewidzianego ubezpieczeniem.

## § 56.

(1) Biorący ubezpieczenie jest obowiązany w razie zajścia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem starać się wedle możliwości o odwrócenie i zmniejszenie szkody i stosować się przytem do wskazówek ubezpieczyciela.

(2) Jeżeli biorący ubezpieczenie z rozmysłu lub rażącego niedbalstwa naruszył te obowiązki, wówczas ubezpieczyciel o tyle wolny jest od obowiązku świadczenia, o ile rozmiary szkody byłyby się zmniejszyły w razie należytego spełnienia tego obowiązku.

Obowiązek ratunku.

## § 57.

(1) Nakłady poczynione przez biorącego ubezpieczenie w celu odwrócenia lub zmniejszenia

Nakłady w celach ratunkowych.

szkód w razie zajścia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem, obciążają ubezpieczyciela, chociażby były bezskuteczne, o ile biorący ubezpieczenie w miarę okoliczności mógł je uważać za wskazane.

(2) Nakłady poczynione wskutek wskazówek danych przez ubezpieczyciela należy także i wówczas wynagrodzić, gdy razem z dalszem odszkodowaniem przekraczają sumę ubezpieczenia. Na żądanie biorącego ubezpieczenie ma ubezpieczyciel zaliczyć kwotę potrzebną na takie wydatki.

(3) W razie ubezpieczenia poniżej wartości należy nakłady te wynagrodzić tylko w stosunku określonym w § 52., ustęp 2.

### § 58.

(1) Koszta dochodzeń w celu ustalenia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem i w celu obliczenia szkody ponosi ubezpieczyciel, o ileby nie zostały spowodowane mylnymi zeznaniami biorącego ubezpieczenie.

(2) Wolno umówić się, że biorący ubezpieczenie poniesie koszta sędziego polubownego (§ 11., ustęp 2.), którego sam ustanowił.

(3) Nieważnym jest postanowienie umowne, według którego biorącemu ubezpieczeniu nie wolno dać się zastąpić przez pełnomocnika przy rozprawach dla obliczenia szkody. Koszta tego pełnomocnika ponieść ma biorący ubezpieczenie.

### § 59.

(1) Jak długo szkoda nie jest obliczona, nie wolno biorącemu ubezpieczenie bez zezwolenia ubezpieczyciela zmieniać stanu, który spowodowany został wypadkiem przewidzianym ubezpieczeniem, chyba że taka zmiana wskazana jest w celu zmniejszenia szkody albo w interesie publicznym.

(2) Ubezpieczyciel nie może powoływać się na ten przepis, jeżeli bezwzględnie nie rozpoczął i nie przeprowadził stwierdzenia szkody.

### § 60.

W braku innego postanowienia umownego odpowiada ubezpieczyciel po zajściu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem za szkodę powstałą z późniejszego takiego wypadku tylko do wysokości reszty sumy ubezpieczenia, jaka pozostaje po strąceniu wypłaconego odszkodowania. Za następną okresy ubezpieczenia należy mu się tylko stosunkowa część premii.

### § 61.

(1) O ile po zajściu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem stosunek ubezpieczenia sam przez się nie gaśnie według umowy, uprawniona jest każda strona do wypowiedzenia, ubezpieczyciel

jednak tylko wówczas, jeżeli zapłacił odszkodowanie lub gdy biorący ubezpieczenie dopuścił się podstępnie podnosząc nieuzasadnione roszczenie odszkodowania, natomiast biorący ubezpieczenie tylko wówczas może wypowiedzieć, gdy ubezpieczyciel zupełnie lub częściowo odmówił uzasadnionemu roszczeniu odszkodowania lub dopuścił się w tym zwłoki.

(2) Wypowiedzenie skutecznie musi ubezpieczyciel w ciągu miesiąca po zaplaceniu odszkodowania lub po odrzuceniu nieuzasadnionego roszczenia odszkodowania, biorący ubezpieczenie w ciągu miesiąca po odrzuceniu uzasadnionego roszczenia lub po zapadłości odszkodowania.

(3) Ubezpieczyciel zachować ma najmniej jednomiesięczny termin wypowiedzenia; biorący ubezpieczenie nie może wypowiedzieć na późniejszy czas niż na koniec bieżącego okresu ubezpieczenia.

(4) W razie wypowiedzenia przez biorącego ubezpieczenie należy się ubezpieczycielowi premia aż do ukończenia stosunku ubezpieczenia. W razie wypowiedzenia przez ubezpieczyciela należy mu się ta część premii, która przypada na kwotę wypłaconego odszkodowania, aż do końca bieżącego okresu ubezpieczenia; z premii przypadającej na pozostałą kwotę sumy ubezpieczenia należy się ubezpieczycielowi tylko ta część, która odpowiada ubiegłemu czasowi ubezpieczenia.

### § 62.

(1) Jeżeli biorącemu ubezpieczenie przysługuje roszczenie odszkodowania przeciw trzeciej osobie, to roszczenie to przychodzi na ubezpieczyciela o tyle, o ile tenże biorącemu ubezpieczenie wynagrodził szkodę. Jeżeli ubezpieczyciel wynagrodził tylko część szkody, nie wolno mu roszczenia przeciw osobie trzeciej, które na niego przeszło, dochodzić na niekorzyść biorącego ubezpieczenie.

(2) Jeżeli roszczenie odszkodowawcze biorącego ubezpieczenie skierowane jest przeciw członkowi rodziny lub służbie, którzy żyją z nim w społeczności domowej, przechodzi ono na ubezpieczyciela tylko wówczas, gdy członek rodziny lub służba rozmyślnie spowodowali szkodę.

(3) Jeżeli biorący ubezpieczenie dopuszcza do utraty swego roszczenia odszkodowania przeciw osobie trzeciej lub prawa służącego mu do zabezpieczenia roszczenia, wówczas ubezpieczyciel o tyle staje się wolnym od obowiązku świadczenia, o ile byłby mógł uzyskać odszkodowanie z tego roszczenia lub prawa.

### § 63.

(1) Umowa o ubezpieczenie gaśnie, jeżeli interes ubezpieczony nie istnieje przy rozpoczęciu ubezpieczenia albo gdy odpadnie po rozpoczęciu

Koszta  
ustalenia.

Zakaz  
zmiany.

Odpowiedzialność  
ubezpieczyciela po zajściu  
wypadku przewidzianym  
ubezpieczeniem.

Prawo wypowiedzenia  
po zajściu wypadku  
przewidzianego ubezpieczeniem.

Przejęcie roszczeń odszkodowania przeciw trzecim osobom na ubezpieczyciela.

Brak i nastanie ubezpieczonego interesu.

ubezpieczenia. Ubezpieczycielowi należy się premia aż do końca okresu ubezpieczenia, w którym otrzymał wiadomość o przyczynie zgaśnięcia.

(2) To samo obowiązuje, jeżeli zawarto ubezpieczenie ze względu na przyszły interes a przyszły interes ubezpieczony wogóle nie powstał.

#### § 64.

(1) W razie pozbycia ubezpieczonej nieruchomości przez biorącego ubezpieczenie, przechodzą prawa i obowiązki z umowy o ubezpieczenie na nabywcę.

(2) O pozbyciu winni są pozbywający lub nabywca bezzwłocznie donieść ubezpieczycielowi.

(3) Przejście pretensji uzasadnionych przeciw ubezpieczycielowi musi tenże uznać przeciw sobie dopiero od chwili, w której otrzymał wiadomość o pozbyciu.

(4) Pozbywający i nabywca odpowiadają niepodzielnie za premię, która przypada za czas, zanim ubezpieczyciel otrzymał wiadomość o pozbyciu.

#### § 65.

(1) Ubezpieczyciel ma prawo wypowiedzieć nabywcy stosunek ubezpieczenia z terminem wypowiedzenia najmniej jednomiesięcznym. Prawo wypowiedzenia gaśnie, jeżeli go nie wykonano w ciągu jednego miesiąca od chwili, w której ubezpieczyciel otrzymał wiadomość o pozbyciu.

(2) Nabywca ma prawo wypowiedzieć stosunek ubezpieczenia bez terminu wypowiedzenia. Prawo wypowiedzenia gaśnie, jeżeli go nie wykonano w ciągu jednego miesiąca po odebraniu posiadania ubezpieczonej nieruchomości przez nabywcę; jeżeli nabywca nie miał wiadomości o ubezpieczeniu, prawo wypowiedzenia gaśnie dopiero z upływem jednego miesiąca od chwili, w której ubezpieczyciel otrzymał tę wiadomość.

(3) Ubezpieczycielowi należy się premia aż do ukończenia stosunku ubezpieczenia, jeżeli sam wypowiada, zaś do końca bieżącego okresu ubezpieczenia, jeżeli wypowiada nabywca. W obu przypadkach do zapłaty premii obowiązany jest pozbywający; nabywca odpowiada tylko za premię przypadającą za czas, zanim ubezpieczyciel otrzymał wiadomość o pozbyciu (§ 64., ustęp 4.).

#### § 66.

(1) Przepisy §§ 64. i 65. mają zastosowanie także do każdej innej zmiany w osobie właściciela ubezpieczonej nieruchomości, nie wyłączając przymusowej sprzedaży.

(2) Przy przymusowej sprzedaży za chwilę pozbycia uważa się chwilę przybicia.

(3) Jeżeli ubezpieczoną nieruchomością pozbywa się razem z przynależnością, to co do przynależności mają zastosowanie przepisy §§ 64. do 66.

#### § 67.

(1) W razie pozbycia ubezpieczonej rzeczy ruchomej gaśnie stosunek ubezpieczenia z chwilą, gdy rzecz wyjdzie z przechowania osoby pozbywającej.

(2) Ubezpieczycielowi należy się premia aż do końca okresu ubezpieczenia, w którym nastąpiła zmiana w przechowaniu.

#### § 68.

Przejście ubezpieczonych rzeczy w drodze spadku nie dotyka stosunku ubezpieczenia. Odmienne postanowienie umowne jest nieważne, o ile chodzi o ubezpieczenie nieruchomości i jej przynależności.

#### § 69.

(1) Biorący ubezpieczenie może we własnym imieniu zawrzeć z ubezpieczycielem umowę o interes osoby trzeciej z oznaczeniem lub bez oznaczenia osoby ubezpieczonego (ubezpieczenie na cudzy rachunek).

(2) W razie wątpliwości uważa się ubezpieczenie za zdziałane przez biorącego ubezpieczenie na własny rachunek.

(3) Przy ubezpieczeniu na cudzy rachunek prawa z umowy o ubezpieczenie, z wyjątkiem prawa do dokumentu ubezpieczenia, przysługują ubezpieczonemu. On jednak bez zgody biorącego ubezpieczenie nie może rozrządzać swymi prawami ani ich dochodzić sądownie, chyba że posiada dokument ubezpieczenia.

(4) Biorącego ubezpieczenie uważa się za upoważnionego do rozrządzania we własnym imieniu prawami, które na podstawie umowy o ubezpieczenie przysługują ubezpieczonemu, jednakże do przyjęcia zapłaty i przeniesienia praw jest on bez zgody ubezpieczonego uprawniony tylko wówczas, gdy posiada dokument ubezpieczenia.

(5) Świadczenia do rąk biorącego ubezpieczenie może ubezpieczyciel uczynić zależnym od tego, aby mu wykazano, że ubezpieczony zgodził się na ubezpieczenie.

#### § 70.

Biorący ubezpieczenie nie jest obowiązany do wydania dokumentu ubezpieczenia ubezpieczo-

Pozbyte ubezpieczonej rzeczy ruchomej.

Przejście ubezpieczonych rzeczy w drodze spadku.

Ubezpieczenie na cudzy rachunek.

Pozbyte ubezpieczonej nieruchomości.

nemu lub jego masie konkursowej, dopóki nie zaspokojono go co do roszczeń przysługujących mu przeciw ubezpieczonemu ze względu na rzecz ubezpieczoną. Te roszczenia swoje może on zaspokoić z pretensyi o odszkodowanie przeciw ubezpieczycielowi, a po ściągnięciu tej pretensyi z sumy odszkodowania z pierwszeństwem przed ubezpieczonym i jego wierzycielami.

### § 71.

O ile podług przepisów tej ustawy zachowanie się i wiadomość biorącego ubezpieczenie mają prawną doniosłość, bierze się na uwagę przy ubezpieczeniu na cudzy rachunek także zachowanie się i wiadomość ubezpieczonego. O ile wiadomość o jakiejś okoliczności w chwili zawarcia umowy jest doniosłą, nie bierze się na uwagę wiadomości ubezpieczonego, jeżeli umowę zawarto bez jego wiedzy albo niepodobna było zawiadomić biorącego ubezpieczenie w należytych czasach. Ubezpieczyciel musi jednak tylko wówczas przyjąć przeciw sobie zarzut, że umowę zdziałano bez wiedzy ubezpieczonego, jeżeli biorący ubezpieczenie doniósł mu przy zawarciu umowy, że ubezpieczenie zawiera bez zlecenia trzeciej osoby.

### § 72.

Ubezpieczyciel nie może powoływać się na postanowienia umowne, któremi na niekorzyść biorącego ubezpieczenie odstąpiono od przepisów §§ 50., ustęp 1., ustęp 3., zdanie 2., 55. do 57., 58., ustęp 1. i 2., 59., 61. do 63. To samo obowiązuje co do postanowień umownych, któremi na niekorzyść pozbywającego lub nabywcy odstąpiono od przepisów §§ 64. do 67.

## Rozdział 2.

### Ubezpieczenie ogniowe.

#### § 73.

(1) Przy ubezpieczeniu ogniem odpowiada ubezpieczyciel za szkodę spowodowaną pożarem, uderzeniem piorunem lub wybuchem, którego rodzaj określony jest w umowie.

(2) Ubezpieczyciel wynagrodzić ma szkodę powstałą przez zniszczenie lub uszkodzenie ubezpieczonych rzeczy, o ile zniszczenie lub uszkodzenie pochodzi z bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania ognia lub przy pożarze spowodowane zostało przez gaszenie, rozebranie, wyprzątanie lub podobne zarządzenia. To samo obowią-

zuje co do szkody powstałej wskutek tego, że ubezpieczone rzeczy przepadły przy pożarze.

(3) Do odpowiedzialności ubezpieczyciela za szkodę powstałą z piorunu lub wybuchu mają przepisy ustępu 2. odpowiednie zastosowanie.

#### § 74.

Ubezpieczyciel nie odpowiada za szkodę ogniową lub szkodę wybuchu, spowodowaną trzęsieniem ziemi lub zdarzeniami wojennymi albo wynikłą z rozruchów lub powstania.

#### § 75.

(1) Ubezpieczenie rzeczy zbiorowej obejmuje także rzeczy członków rodziny i służby biorącego ubezpieczenie, którzy z nim żyją w wspólności domowej lub wykonują swój zawód w miejscu, ze względu na które zawarto ubezpieczenie.

(2) Na postanowienie umowne, według którego ubezpieczyciel ma być wolny od obowiązku świadczenia, jeżeli przeniesiono rzeczy w całości lub w części do innych ubikacji (dom, mieszkanie, lokal przedsiębiorstwa, wystawa, stajnia itd.), wymienionego w dokumencie ubezpieczenia, może ubezpieczyciel powoływać się tylko wówczas, jeżeli według zasad przyjętych w jego przedsiębiorstwie za ubezpieczenie w innych częściach należy mu się wyższa premia.

#### § 76.

Świadczenie odszkodowania przez ubezpieczyciela oznacza się:

1. co do budynków wedle miejscowych kosztów nowej budowy z uwzględnieniem zmniejszenia wartości przez wiek, zużycie lub inne przyczyny, jeżeli zaś budynku na nowo się nie wystawia, co najwyżej wedle jego wartości obrotowej;

2. co do towarów, które biorący ubezpieczenie sam wytworzył, wedle kosztów produkcji, co do innych towarów wedle kosztów nabycia, w obu przypadkach zaś co najwyżej wedle ceny przedaźnej;

3. co do bydła wedle wartości, którą miało bezpośrednio przed zajściem wypadku przewidzianego ubezpieczeniem, co do surowców, plonów i innych plodów przyrody wedle cen przeciętnych dnia pożaru;

4. co do sprzętów domowych i innych przedmiotów użytkowych, narzędzi roboczych i maszyn wedle kosztów sprawienia takich samych nowych rzeczy z uwzględnieniem zmniejszenia wartości ubezpieczonych rzeczy przez wiek, używanie lub inne przyczyny.

Granice odpowiedzialności.

Rozeległość ubezpieczenia rzeczy zbiorowej.

Zmiana miejsca.

Świadczenie odszkodowania.

Przepisy bezwzględnie wiążące.

Treść ubezpieczenia.

Rozeległość obowiązku odszkodowania.

## § 77.

Ubezpieczenie utraty zysku i wieciorakiego interesu na tej samej rzeczy.

(1) Przy ubezpieczeniu utraty zysku wskutek wypadku przewidzianego ubezpieczeniem nie można użyć się o pewną kwotę wartości ubezpieczenia.

(2) Kto ze względu na tę samą rzecz ubezpiecza u jednego ubezpieczyciela szkodę, u drugiego utratę zysku lub inny szczególnie interes, zagrożony wypadkiem w ubezpieczeniu przewidzianym, winien jest każdemu z tych ubezpieczycieli oznajmić bezzwłocznie inne ubezpieczenia wymieniając ubezpieczycieli i podając sumy ubezpieczone.

## § 78.

Doniesienie o wypadku przewidzianym ubezpieczeniem.

Obowiązek doniesienia o wypadku przewidzianym ubezpieczeniem został spełniony, jeżeli w ciągu trzech dni po zajściu tego wypadku wysłano doniesienie.

## § 79.

Rozszerzenie prawa zastawu na budynkach.

(1) Prawo zastawu na ubezpieczonym budynku rozciąga się także na pretensję o odszkodowanie przeciw ubezpieczycielowi. Nie dotyka to ograniczeń egzekucyi obowiązujących co do pretensyi o odszkodowanie (§ 290., l. 2. o. e.).

(2) Z wyjątkiem przypadków oznaczonych w § 81., wolno kwoty odszkodowania wypłacić biorącemu ubezpieczenie jedynie za zgodą zastawników, którzy o swem prawie zastawu zawiadomili ubezpieczyciela przed zajściem wypadku przewidzianego ubezpieczeniem.

(3) Przyjmuje się, że zastawnik zgodził się na wypłatę, jeżeli ubezpieczyciel zawiadomił go, że nastąpić ma wypłata kapitału odszkodowania i że mu wolno sprzeciwić się tej wypłacie w przeciągu jednego miesiąca, a on nie sprzeciwił się wypłacie w oznaczonym czasokresie.

(4) Jeżeli zawiadomienie nie może być uskutecznione albo zastawnik sprzeciwił się w należytym czasie, wówczas ubezpieczyciel ma prawo złożyć kwotę odszkodowania w sądzie powiatowym, w którego okręgu leży budynek ubezpieczony.

(5) Sąd wykonać ma rozdział złożonej kwoty odszkodowania na wniosek, stosując w odpowiedni sposób przepisy ord. egz. o rozdziale licytacyjnej ceny kupna uzyskanej przy przymusowej sprzedaży nieruchomości, a w postępowaniu tem zajmuje biorący ubezpieczenie stanowisko zobowiązanego.

## § 80. -

Zastrzeżenie odbudowy.

(1) Jeżeli ubezpieczyciel według umowy obowiązany jest wypłacić sumę odszkodowania tylko w celu odbudowy ubezpieczonego budynku lub

w celu uzupełnienia ubezpieczonych przynależności albo jeżeli biorący ubezpieczenie po zajściu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem oświadczy ubezpieczycielowi, że sumy odszkodowania użyje tylko na te cele, w takich razach zapłaty domagać się można dopiero, gdy użycie pieniędzy stosownie do ich przeznaczenia będzie zapewnione.

(2) Niema osobnej egzekucyi na rzeczy sprawione za odszkodowanie, o ile one potrzebne są lub użyte zostają do odbudowy budynku lub do uzupełnienia przynależności.

## § 81.

Jeżeli według umowy ubezpieczyciel obowiązany jest wypłacić sumę odszkodowania tylko w celu odbudowy budynku lub uzupełnienia przynależności albo jeżeli biorący ubezpieczenie po zajściu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem oświadczy ubezpieczycielowi, że sumy odszkodowania użyje tylko na te cele, wówczas wypłata do rąk biorącego ubezpieczenie skuteczną jest wobec zastawnika, który swe prawo zastawu zgłosił ubezpieczycielowi, także bez jego zezwolenia pod warunkiem, że użycie pieniędzy stosownie do ich przeznaczenia jest zapewnione. Natomiast jeżeli wypłata ma nastąpić bez tego zapewnienia albo jeżeli wogóle niema się zważać na użycie pieniędzy stosownie do ich przeznaczenia, wówczas przepisy § 79., ustępy 2. do 5., mają odpowiednie zastosowanie.

Stanowisko zastawnika wobec zastrzeżenia odbudowy.

## § 82.

(1) Jeżeli przy ubezpieczeniu budynku ubezpieczyciel wolny jest od obowiązku świadczenia z powodu zachowania się biorącego ubezpieczenie, to jednak z wyjątkiem przypadku niepłacenia premii w należyтым czasie jest on wobec zastawnika nadal obowiązany do świadczenia.

(2) To samo obowiązuje, jeżeli ubezpieczyciel po zajściu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem odstąpi od umowy.

Obowiązek ubezpieczyciela wobec samego tylko zastawnika.

## § 83.

(1) Jeżeli prawo zastawu na ubezpieczonym budynku zgłoszono u ubezpieczyciela, obowiązany jest tenże o przerwie w zapłacie premii i uskuteczniomem wskutek tego wypowiedzeniu zawiadomić bezzwłocznie zastawnika listem poleconym.

(2) Wypowiedzenie, odstąpienie lub inna okoliczność, która powoduje ukończenie stosunku ubezpieczenia, odnoszą skutek wobec takiego zastawnika dopiero z upływem jednego miesiąca, odkąd ubezpieczyciel zawiadomił go lub on sam w inny sposób dowiedział się o ukończeniu sto-

Zgłoszenie zastawnika u ubezpieczyciela.

sunku, albo jeżeli stosunek nie jest jeszcze ukończony, o chwili, w której się kończy. To jednak nie obowiązuje, jeżeli stosunek ubezpieczenia wypowiedziany został z powodu niezapłacenia premii w należnym czasie albo kończy się z powodu otwarcia upadłości do majątku ubezpieczyciela.

(3) Przepisy ustępu 2. znajdują odpowiednie zastosowanie do skuteczności postanowienia między ubezpieczycielem a biorącym ubezpieczenie umówionego, mocą którego zniża się sumę ubezpieczenia albo zmniejsza się rozciągłość niebezpieczeństwa, za które ubezpieczyciel odpowiada.

(4) Przeciw zastawnikowi, który zgłosił swoje prawo zastawu u ubezpieczyciela, nie można dochodzić nieważności umowy o ubezpieczenie na podstawie §§ 50., ustęp 2., lub 54., ustęp 5. Wobec niego jednak kończy się stosunek ubezpieczenia z upływem miesiąca od chwili, w której o nieważności zawiadomił go ubezpieczyciel lub on sam dowiedział się w inny sposób.

(5) Jeżeli zastawnik zostaje pod pieczę sądowną, winien ubezpieczyciel zawiadomienia dla zastawnika przeznaczone przesyłać do sądu pieczę wykonywającego; o ile ten przymiot zastawnika i sąd pieczę wykonywający podano mu do wiadomości.

#### § 84.

Przepisy § 83. znajdują odpowiednie zastosowanie na korzyść pozostającego pod pieczę właściciela budynku ubezpieczonego, jeżeli ubezpieczycielowi podano do wiadomości ten przymiot właściciela i sąd pieczę wykonywający.

#### § 85.

(1) Koszta oznajmien przewidzianych w §§ 79., ustęp 3., i 83. ponosi zastawnik lub zostający pod pieczę właściciel.

(2) W razie zmiany mieszkania przez zastawnika ma odpowiednie zastosowanie przepis § 15., ustęp 1.

#### § 86.

O ile ubezpieczyciel zaspokoi zastawnika na podstawie przepisów §§ 82. lub 83., przechodzi na niego wierzytelność zabezpieczona prawem zastawu. Przejścia nie można dochodzić na szkodę zastawnika mającego równy lub dalszy stopień pierwszeństwa, wobec którego odpowiedzialność ubezpieczyciela pozostała w mocy, a na którego zaspokojenie suma odszkodowania nie wystarczyła.

#### § 87.

Na postanowienia umowne, któremi na niekorzyść biorącego ubezpieczenie odstąpiono od

przepisów §§ 75. i 78., nie może ubezpieczyciel powoływać się. To samo obowiązuje co do postanowień umówionych między ubezpieczycielem a biorącym ubezpieczenie, mocą których wykluczono lub ograniczono prawa ustanowione na korzyść zastawnika lub pod pieczę zostającego właściciela na podstawie §§ 79., ustęp 1. do 3., 81. do 86.

#### § 88.

(1) Jeżeli na ubezpieczonym budynku intabulowany jest ciężar rzeczowy, renta albo prawo zaspokojenia, nabyte podług przepisów ordynacji egzekucyjnej, wówczas mają odpowiednie zastosowanie przepisy §§ 79. do 87.

(2) Jeżeli na ubezpieczonym budynku ciężkie prawo użytkowania, mają odpowiednie zastosowanie przepisy §§ 79. do 85. i 87.

### Rozdział 3.

#### Ubezpieczenie gradowe.

#### § 89.

Przy ubezpieczeniu gradowym odpowiada ubezpieczyciel za szkodę powstałą w ubezpieczonych ziemiopłodach skutkiem gradobicia.

#### § 90.

Odszkodowanie, które ma świadczyć ubezpieczyciel, oznacza się podług przychodu, jaki byłoby dały ubezpieczone ziemiopłody, gdyby nie było gradobicia.

#### § 91.

Obowiązek doniesienia o wypadku przewidzianym ubezpieczeniem jest spełniony, jeżeli doniesienie wysłano w ciągu czterech dni po zajściu tego wypadku.

#### § 92.

Świadczenie odszkodowania może być odłożone aż do dnia 31. października roku bieżącego. Jeżeli zaś w tym czasokresie plony ubezpieczonych ziemiopłodów nie są jeszcze zebrane, odszkodowanie musi być wypłacone bezzwłocznie po zbiorach.

#### § 93.

Jeżeli ubezpieczyciel wypowiada według § 61., wypowiedzenie staje się skutecznym dopiero z końcem okresu ubezpieczenia, w którym zaszło gradobicie.

Inne ciężary hipoteczne.

Treść ubezpieczenia.

Świadczenie odszkodowania.

Doniesienie o wypadku przewidzianym ubezpieczeniem.

Zapadłość roszczenia ubezpieczeniowego.

Prawo wypowiedzenia po zajściu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem.

Przejście wierzytelności ubezpieczonej prawem zastawu ubezpieczyciela.

Przepisy bezwzględnie wiążące.

## § 94.

(1) W razie pozbycia gruntu, na którym znajdują się ubezpieczone ziemiopłody, może ubezpieczyciel wypowiedzieć nabywcy stosunek ubezpieczenia tylko na koniec okresu ubezpieczenia, w którym dowiedział się o pozbyciu: postanowienia o czasokresach, zawarte w § 65., ustęp 1., nie mają zastosowania.

(2) Jeżeli kto na podstawie prawa użytkowania, kontraktu dzierżawy lub innego podobnego stosunku nabywa prawo do zebrania ubezpieczonych ziemiopłodów, w takim razie mają odpowiednie zastosowanie przepisy o pozbyciu ubezpieczonego gruntu w ramach ustępu 1.

## § 95.

(1) Ubezpieczyciel nie może powoływać się na postanowienia umowne, które odstąpiło od przepisów §§ 91. do 93. na niekorzyść biorącego ubezpieczenie albo od przepisów § 94. na niekorzyść nabywcy lub uprawnionego do zebrania owoców.

(2) Czasokres do sprzeciwu według § 2., ustęp 1., może być skrócony, jednak nie może wynosić mniej niż ośm dni. Dopuszczalne są również postanowienia umowne, które odstępują się od przepisów § 57. o zwrocie nakładów na cele ratunkowe.

## Rozdział 4.

## Ubezpieczenie bydła.

## § 96.

(1) Przy ubezpieczeniu bydła odpowiada ubezpieczyciel za szkodę powstałą przez śmierć (śmierć naturalną, zabicie z konieczności) ubezpieczonego zwierzęcia.

(2) Można także ubezpieczyć się od szkody powstałej przez chorobę lub nieszczęśliwy wypadek ubezpieczonego zwierzęcia, które nie pociągają za sobą śmierci.

## § 97.

Ubezpieczyciel nie odpowiada:

1. za szkodę, która powstaje wskutek zarazy lub choroby, a za którą wedle ustawy należy się odszkodowanie z publicznych funduszy, chociażby nawet utracono roszczenie odszkodowania wskutek naruszenia przepisów policyjnych o zarazach bydłowych;

2. za szkodę, która spowodowana została zdarzeniami wojennymi lub jest następstwem ruchu lub powstania;

3. za szkodę spowodowaną pożarem, piorunem, wybuchem, powodzią lub trzęsieniem ziemi;

4. za szkodę powstałą przy przewozie lub z powodu przewozu ubezpieczonego bydła koleją żelazną, okrętami lub innymi środkami przewozu jakoteż z powodu pozostającego z tem w związku załadowania i wyładowania;

5. za szkodę powstającą przez używanie koni na torach wyścigowych lub dla innych celów sportowych.

## § 98.

Ubezpieczyciel tylko wówczas powoływać się może na postanowienie umowne, według którego ma być wolny od obowiązku świadczenia w razie zabrania ubezpieczonego bydła z pewnego oznaczonego miejsca, jeżeli ten stan trwał dłużej niż ośm dni.

## § 99.

Biorący ubezpieczenie jest obowiązany nie tylko o śmierci ale także o każdym ważniejszym zasłabnięciu lub każdym ważniejszym wypadku nieszczęśliwym ubezpieczonego zwierzęcia donieść bezzwłocznie ubezpieczycielowi nawet wówczas, jeżeli tej choroby lub wypadku nieszczęśliwego nie należy uważać za wypadek przewidziany ubezpieczeniem. Obowiązek doniesienia jest spełniony, jeżeli doniesienie wysłano w ciągu dwu dni po zajściu zdarzenia.

## § 100.

Ubezpieczyciel ma prawo, w każdym czasie przedsięwziąć własnym kosztem oględziny i badania ubezpieczonego bydła.

## § 101.

(1) Jeżeli ubezpieczone zwierzę zachoruje lub dozna wypadku nieszczęśliwego, wówczas o ile choroba lub nieszczęśliwy wypadek nie są małej wagi, winien biorący ubezpieczenie bezzwłocznie wezwać lekarza weterynaryjnego albo, jeżeli to jest niemożliwe, kogoś znającego się na rzeczy.

(2) Kosztów żywienia i pielęgnowania, tudzież kosztów badania i leczenia przez lekarza weterynaryjnego ubezpieczyciel nie jest obowiązany zwrócić.

(3) Koszta pierwszego badania przez lekarza weterynaryjnego w razie zachorowania ubezpieczonego zwierzęcia, ponosić mają ubezpieczyciel i biorący ubezpieczenie po równych częściach.

## § 102.

Jeżeli biorący ubezpieczenie z rozmysłu lub rażąco niedbalstwem dotkliwie dręczy lub zaniedbuje zwierzę, w szczególności jeżeli w razie

Pozbycie gruntu z ubezpieczonymi ziemiopłodami.

Przepisy bezwzględnie wiążące.

Zmiana miejsca.

Obowiązek doniesienia o wypadku przewidzianym ubezpieczeniem, o zachorowaniu bydła i wypadkach nieszczęśliwych.

Prawo ubezpieczyciela do oględzin i badania.

Obowiązek ratowania i nakłady na cele ratunkowe.

Dręczenie i zaniedbywanie zwierzęcia.

Treść ubezpieczenia.

Granice odpowiedzialności.



choroby lub nieszczęśliwego wypadku z rozmysłu lub rażącego niedbalstwa nie wezwał lekarza weterynaryjnego lub osoby znającej się na rzeczy, do czego według § 101., ustęp 1., był obowiązany, wówczas ubezpieczyciel wolny jest od obowiązku świadczenia, chyba że dręczenie albo zaniedbanie nie wywarło wpływu ani na zajście wypadku przewidzianego ubezpieczeniem ani na rozciągłość świadczenia, do którego ubezpieczyciel jest obowiązany.

### § 103.

(1) Bez pozwolenia ubezpieczyciela nie wolno biorącemu ubezpieczenie przedsięwziąć zabicia z konieczności, chyba, że zabicie zarządzone zostało przez władzę albo wedle zachodzących okoliczności biorący ubezpieczenie mógł je uważać za tak naglące, iż nie można było oczekiwać oświadczenia ubezpieczyciela.

(2) Jeżeli biorący ubezpieczenie przedsięwziął zabicie z konieczności wbrew temu przepisowi, wówczas ubezpieczyciel wolny jest od obowiązku świadczenia.

(3) Jeżeli biorący ubezpieczenie nie pozwolił na zabicie z konieczności zarządzone przez ubezpieczyciela, w takim razie ubezpieczyciel o tyle wolny jest od obowiązku świadczenia, o ile rozmiary szkody byłyby mniejsze w razie należytego zachowania się biorącego ubezpieczenie.

### § 104.

Jeżeli śmierć ubezpieczonego zwierzęcia nastąpiła wskutek choroby lub nieszczęśliwego wypadku, w takim razie świadczenie odszkodowanie przez ubezpieczyciela oznacza się według wartości, jaką zwierzę miało bezpośrednio przed chorobą lub nieszczęśliwym wypadkiem.

### § 105.

Każda strona jest uprawniona do wypowiedzenia stosunku ubezpieczenia podług § 61. Jeżeli jednak z większej liczby ubezpieczonych zwierząt jedna sztuka dotknięta została zaraźliwą chorobą, bez względu na to czy ta choroba pociągnęła za sobą śmierć czy nie, w takim razie ubezpieczycielowi nie przysługuje prawo wypowiedzenia.

### § 106.

(1) Jeżeli biorącemu ubezpieczenie przysługując roszczenie z tytułu rękojmi z powodu wady ubezpieczonego zwierzęcia, wówczas roszczenie to przechodzi na ubezpieczyciela, o ile tenże wynagrodzi biorącemu ubezpieczenie szkodę spowodowaną przez wadę. Przejścia tego nie można dochodzić na szkodę biorącego ubezpieczenie.

(2) Jeżeli biorący ubezpieczenie dopuścił do utraty roszczenia z tytułu rękojmi lub postradał

je z własnej winy, wówczas ubezpieczyciel o tyle staje się wolnym od obowiązku świadczenia, o ile z tego roszczenia mógłby być osiągnąć wynagrodzenie szkody.

### § 107.

Ubezpieczyciel odpowiada także za śmierć zwierzęcia, która nastąpi w ciągu miesiąca po ukończeniu stosunku ubezpieczenia, jeżeli śmierć spowodowana została chorobą lub uszkodzeniem, które zdarzyły się w ciągu czasu umownego.

### § 108.

(1) W razie pozbycia zwierzęcia ubezpieczonego mają zastosowanie przepisy § 67.

(2) Jeżeli jednak jeszcze podczas bieżącego okresu ubezpieczenia albo w ciągu miesiąca po zmianie w przechowaniu nastąpiła śmierć zwierzęcia skutkiem jakiejś wady, za którą pozbywający z mocy ustawy winien dać rękojmię nabywcy, wówczas odpowiedzialność ubezpieczyciela wobec biorącego ubezpieczenie pozostaje w mocy aż do wysokości roszczenia z tytułu rękojmi.

### § 109.

Jeżeli inwentarz gruntowy przechodzi na kogo innego razem z gruntem w drodze pozbycia lub w drodze dziedziczenia, wówczas ze względu na zwierzęta należące do inwentarza mają zastosowanie przepisy §§ 64. do 66. i 68.

### § 110.

Ubezpieczyciel nie może powoływać się na postanowienia umowne, któremi na niekorzyść biorącego ubezpieczenie lub jego następcy prawnego odstąpiono od przepisów §§ 98., 99., zdanie 2., 101., ustęp 3., 102. do 109.

## Rozdział 5.

### Ubezpieczenie przewozowe.

### § 111.

(1) Przy ubezpieczeniu przewozowym ubezpieczyciel ponosi niebezpieczeństwa, na które narażone są dobra w czasie przewozu na lądzie lub na wodach śródlądowych, albo okręty podczas żeglugi na wodach śródlądowych.

(2) Przy ubezpieczeniu okrętu odpowiada ubezpieczyciel także za szkodę, którą ponosi biorący ubezpieczenie z tej przyczyny, że wskutek zderzenia się ubezpieczonego okrętu z innym okrętem wynagrodzić ma szkodę trzecim osobom.

Zabicie z konieczności.

Świadczenie odszkodowania.

Prawo wypowiedzenia po zajściu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem.

Przejście roszczenia z tytułu rękojmi.

Przedłużenie odpowiedzialności w czasie umowy.

Pozbycie ubezpieczonego zwierzęcia.

Przejście inwentarza gospodarczego.

Przepisy bezwzględnie wiążące.

Treść ubezpieczenia.

## § 112.

Ubezpieczenie przeciw niebezpieczeństwom żeglugi na wodach śródziemnych obejmuje także szkodę, która powstaje dla biorącego ubezpieczenie z tej przyczyny, że w celu ratowania okrętu i ładunku ze wspólnego niebezpieczeństwa poświęcić musi swoje własne lub cudze dobro.

## § 113.

(1) Przy ubezpieczeniu dóbr od niebezpieczeństwa przewozu na wodach śródziemnych ponosi ubezpieczyciel niebezpieczeństwo posługiwania się lichtonami przy załadowaniu lub wyładowaniu, o ile w tem miejscu są w użyciu.

(2) Jeżeli dobra ubezpieczone przewozi się innym okrętem aniżeli oznaczonym w umowie o ubezpieczenie albo ładem, wówczas ubezpieczyciel nie odpowiada, jednak ponosi on odpowiedzialność, jeżeli po rozpoczęciu ubezpieczenia zarządzo znuinę wskutek nieszczęśliwego wypadku, za który ubezpieczyciel ma odpowiadać, albo jeżeli po rozpoczęciu ubezpieczenia bez zgody biorącego ubezpieczenie zmieniono sposób przewozu lub podróż okrętu została zaniechana. Ubezpieczenie obejmuje w tych przypadkach także koszty przeładowania i tymczasowego oddania na skład jakoteż wyższe koszty dalszego przewozu.

## § 114.

Ubezpieczyciel nie odpowiada:

1. przy ubezpieczeniu dóbr za szkodę, którą wysyłający lub odbiorca spowodował z rozmysłu lub niedbalstwa;

2. za szkodę, która spowodowana została przez naturalne własności dóbr (w szczególności przez wewnętrzne psucie się, zanik, zwykły wyciek), przez wadliwe opakowanie albo przez szczury lub myszy, chyba że taka szkoda powstała skutkiem opóźnienia się podróży spowodowanego przez nieszczęśliwy wypadek, za który ubezpieczyciel ma odpowiadać;

3. przy ubezpieczeniu okrętu — za szkodę, która powstaje z tej przyczyny, że okręt w chwili rozpoczęcia podróży znajdował się w stanie niezdatnym do żeglugi albo nie był należycie opatrzony w urządzenia lub załogę, albo która powstaje tylko skutkiem zwykłego zużycia, wicku, gnicia lub robaczywości;

4. za szkodę, która powstaje przez wojenne zdarzenia albo jest następstwem rozruchów lub powstania;

5. za szkodę, która na skutek zwłoki w przewozie powstała przez utratę koniunktury, przez straty na kursie lub w procentach;

6. za szkodę spowodowaną niebezpieczeństwem lądowym lub materiałem wybuchowym.

## § 115.

Odpowiedzialność ubezpieczyciela rozciąga się na cały czas, w ciągu którego dobrą ubezpieczone odbywają podróż oznaczoną w umowie, rozpoczyna się z chwilą oddania dóbr przewoźnikowi a kończy się w chwili odstawienia do rąk odbiorcy, albo w razie przeszkody w odstawieniu, z chwilą prawnego oddania na skład lub prawnej sprzedaży dóbr.

## § 116.

(1) Przy ubezpieczeniu okrętu zawartem na jedną podróż, rozpoczyna się odpowiedzialność ubezpieczyciela z chwilą, w której rozpoczęło ładowanie, albo, jeżeli niema się brać ładunku, z chwilą odjazdu. Odpowiedzialność kończy się z chwilą, w której ukończono wyładowanie na miejscu przeznaczenia, albo, jeżeli niema się uskuteczniać wyładowania, z chwilą przybycia na miejsce przeznaczenia. Jeżeli biorący ubezpieczenie przewleka wyładowanie ponad miarę, w takim razie kończy się ubezpieczenie z chwilą, w której bez tej zwłoki wyładowanie byłoby się skończyło.

(2) Jeżeli przed ukończeniem wyładowania bierze się ładunek na nową podróż, wówczas kończy się ubezpieczenie z chwilą, w której rozpoczęło nowe ładowanie.

(3) Jeżeli po rozpoczęciu ubezpieczenia zaniechano podróży, wówczas pod względem ukończenia ubezpieczenia zamiast miejsca przeznaczenia wchodzi miejsce, w którym podróż usłała.

## § 117.

(1) Przy ubezpieczeniu dóbr odszkodowanie ubezpieczyciela oznacza się według pospolitej wartości handlowej, a gdy takiej niema, według wartości pospolitej, jaką miały dobra w chwili rozpoczęcia ubezpieczenia w miejscu wysłania, do czego dolieża się koszty ubezpieczenia i koszty powstałe aż po przyjęcia dóbr przez przewoźnika.

(2) W razie uszkodzenia dóbr należy wartość, jaką mają w stanie uszkodzonym na miejscu przeznaczenia potrącić z wartości, jaką miałyby na tem miejscu w stanie nieuszkodzonym; ułamek wartości ubezpieczonej (ustęp 1) odpowiadający stosunkowi zmniejszenia się wartości do wartości w stanie nieuszkodzonym uważa się za kwotę szkody.

## § 118.

(1) Przy ubezpieczeniu okrętu, świadczenie odszkodowania przez ubezpieczyciela oznacza się podług wartości, jaką miał okręt przy rozpoczęciu ubezpieczenia.

Trwanie ubezpieczenia dóbr.

Trwanie ubezpieczenia okrętu.

Świadczenie odszkodowania za dobrą.

Odszkodowanie za okrętu.

Rozciągłość odpowiedzialności.

Granice odpowiedzialności.

(2) Jeżeli okręt w razie uszkodzenia go nadszaje się jeszcze do naprawy, wówczas za szkodę uważa się wysokość kosztów naprawy i wymiany uszkodzonych części, przyczem potrącić należy stosowną kwotę uwzględniając zmniejszenie wartości naprawionych części, które istniało już w czasie zajścia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem, jakoteż wartość istniejących jeszcze starych części składowych, które przy naprawie zastąpiono nowymi.

(3) Jeżeli uszkodzony okręt nie da się już naprawić, wówczas szkodę stanowi różnica między wartością ubezpieczoną (ustęp 1.) a wartością części składowych okrętu w stanie uszkodzonym.

#### § 119.

(1) Przy ubezpieczeniu dóbr ubezpieczyciel niema prawa wypowiedzenia umowy z powodu zwiększenia niebezpieczeństwa powstałego niezależnie od woli biorącego ubezpieczenie (§ 33., ustęp 3.). Biorący ubezpieczenie nie jest obowiązany donosić ubezpieczycielowi o takim zwiększeniu niebezpieczeństwa.

(2) Jeżeli przy ubezpieczeniu okrętu ubezpieczyciel w czasie kiedy okręt odbywa podróż, wypowiada stosunek ubezpieczenia z powodu zwiększenia niebezpieczeństwa powstałego niezależnie od woli biorącego ubezpieczenie, w takim razie wypowiedzenie nie jest skuteczne przed ukończeniem podróży. Jeżeli podczas podróży zdarzy się wypadek przewidziany ubezpieczeniem, ubezpieczyciel obowiązany jest do świadczenia, chociaż nie doniesiono o zwiększeniu niebezpieczeństwa.

(3) Jeżeli jednak obowiązek doniesienia naruszono już przed rozpoczęciem podróży, wówczas przepisy ustępu 2. mają zastosowanie tylko wtedy, gdy ubezpieczyciel jeszcze przed rozpoczęciem podróży dowiedział się o zwiększeniu niebezpieczeństwa.

(4) Jeżeli ubezpieczone dobra lub okręty pozbywa się w czasie, gdy odbywają podróż, w takim razie ubezpieczenie gaśnie nie w chwili, ustanowionej w § 67., ustęp 1., lecz dopiero z ukończeniem podróży.

### Rozdział 6.

#### Ubezpieczenie od odpowiedzialności.

##### § 120.

(1) Przy ubezpieczeniu od odpowiedzialności ubezpieczyciel obowiązany jest wynagrodzić biorącemu ubezpieczenie szkodę z powodu świadczenia, które tenże na skutek zdarzenia zaszłego w umówionym czasie ma wykonać wobec osoby trzeciej z mocy stosunku odpowiedzialności w umowie określonego.

(2) Jeżeli biorący ubezpieczenie z powodu roszczenia trzeciej osoby winien dać zabezpieczenie, w takim razie obowiązek ubezpieczyciela rozciąga się także na świadczenie zabezpieczenia.

##### § 121.

(1) Ubezpieczenie obejmuje także koszty sądowej i pozasądowej obrony przeciw roszczeniu osoby trzeciej tudzież koszty obrony w postępowaniu karnem, wdrożonem z powodu czynu, który mógłby uzasadnić roszczenie ubezpieczeniowe. Postanowienie to obowiązuje także wówczas, gdy szkody nie należy wynagrodzić osobie trzeciej.

(2) Koszta te zwrócić ma ubezpieczyciel o tyle, o ile musiały być poniesione.

(3) Jeżeli koszta poniesiono w sporze prowadzonym na żądanie ubezpieczyciela lub wogóle na jego polecenie, winien je zwrócić bez względu na sumę ubezpieczenia.

(4) Jeżeli biorący ubezpieczenie według umowy lub mocą przepisu ustawy winien jest ponieść sam część szkody, natomiast ubezpieczyciel ma zwrócić koszta tylko w tym stosunku.

##### § 122.

(1) Nieważne jest postanowienie umowne, według którego ubezpieczyciel także wtedy ma być obowiązany do świadczenia, gdy biorący ubezpieczenie z rozmysłu bezprawnie spowodował zdarzenie, z powodu którego ponosi odpowiedzialność wobec osoby trzeciej.

(2) To samo obowiązuje co do postanowienia umownego, według którego ubezpieczyciel odpowiadać ma za kary pieniężne, nakładane przez sądy lub władze polityczne.

##### § 123.

(1) Jeżeli zawarto ubezpieczenie ze względu na odpowiedzialność z powodu prowadzenia przedsiębiorstwa, w takim razie ubezpieczenie rozciąga się na odpowiedzialność, którą osoby ustanowione przez biorącego ubezpieczenie do kierownictwa lub nadzoru ruchu, lub części tegoż ponosić mają w tym charakterze. O tyle ubezpieczenie to jest ubezpieczeniem na cudzy rachunek.

(2) Jeżeli równocześnie więcej takich osób ma odpowiadać za ten sam fakt, w takim razie świadczenie, które skutecznie ma ubezpieczyciel, rozłożyć należy w stosunku, w jakim kwoty odszkodowania uiszczyć się mające przez każdą z tych osób pozostają do łącznej kwoty odszkodowania.

Rozciągłość odpowiedzialności.

Nieważne postanowienia umowne.

Ubezpieczenie od odpowiedzialności przedsiębiorcy.

Zwiększenie niebezpieczeństwa i pozbycie.

Treść ubezpieczenia.

(3) W razie pozbycia przedsiębiorstwa, wydzierżawienia go lub objęcia przez trzecią osobę na podstawie podobnego stosunku mają odpowiednie zastosowanie przepisy §§ 64. do 66.

#### § 124.

(1) Obowiązek doniesienia o wypadku przewidzianym ubezpieczeniem jest spełniony, jeżeli doniesienie wysłano w ciągu ośmiu dni od chwili, w której trzecia osoba wystąpiła pozasadownie z roszczeniem przeciw biorącemu ubezpieczeniu albo wdrożono postępowanie karne z powodu czynu uzasadniającego roszczenie. Jeżeli trzecia osoba sądownie występuje z roszczeniem przeciw biorącemu ubezpieczeniu, wówczas biorący ubezpieczenie winien bezzwłocznie donieść o tem ubezpieczycielowi.

(2) Ubezpieczycielowi, który przystępuje do sporu, przysługuje stanowisko uczestnika sporu według § 20. p. c. Na postanowienie umowne, mocą którego biorący ubezpieczenie jest obowiązany dać się zastąpić w sporze przez osobę, wymienioną przez ubezpieczyciela, może ubezpieczyciel powoływać się jedynie wówczas, skoro uznał swój obowiązek do świadczenia wobec biorącego ubezpieczenie.

(3) Jeżeli fakt uzasadniający roszczenie osoby trzeciej zajdzie po upływie terminu dodatkowego oznaczonego w § 29., zanim premię zapłacono, w takim razie ubezpieczyciel wolny jest od obowiązku świadczenia, jeżeli biorący ubezpieczenie w chwili płacenia premii wiedział o zajściu tego faktu.

#### § 125.

(1) Ubezpieczyciel winien uiścić odszkodowanie w przeciągu ośmiu dni od chwili, w której roszczenie osoby trzeciej zostało przez biorącego ubezpieczenie zaspokojone albo prawomocnym wyrokiem, uznaniem lub ugodą ustalone. Koszta, które zwrócić należy według § 121., obowiązany jest ubezpieczyciel uiścić w ciągu ośmiu dni po zawiadomieniu go o prawomocnie ustalonej kwocie.

(2) Na postanowienie umowne, podług którego ubezpieczyciel ma być wolny od obowiązku świadczenia w razie gdy biorący ubezpieczenie bez jego zgody zaspokoi osobę trzecią lub uzna jej pretensję, nie może się ubezpieczyciel powoływać, jeżeli biorący ubezpieczenie bez popełnienia oczywistej niesłuszności nie mógł odmówić zaspokojenia lub uznania a przytem nie przekroczył swego prawnego zobowiązania.

#### § 126.

Jeżeli członkowie rodziny biorącego ubezpieczenie żyjący z nim w wspólności domowej, są inni obowiązani do zwrotu szkody ubezpieczonej w takim razie roszczenie o odszkodowanie nie przechodzi na ubezpieczyciela (§ 62.).

Niemni  
prawy  
o odszko-  
dowanie  
przez  
przeciw  
członków  
rodziny

#### § 127.

(1) Z tytułu roszczenia swego przeciw biorącemu ubezpieczeniu ma trzecia osoba prawo zastawu na jego pretensji o odszkodowanie opartej na umowie o ubezpieczenie.

Ustanow-  
prawo za-  
stawu na  
osoby  
trzeciej na  
pretensji  
ubezpie-  
czeniowej.

(2) Tego prawa zastawu dochodzić można także przeciw innym wierzycielom i przeciw masie konkursowej biorącego ubezpieczenie.

#### § 128.

Ubezpieczyciel ma prawo po uprzednim zawiadomieniu biorącego ubezpieczenie wynagrodzenie temuż należne wypłacić bezpośrednio osobie trzeciej, o ile biorący ubezpieczenie obowiązany jest do świadczenia tej trzeciej osobie. Na żądanie biorącego ubezpieczenie ubezpieczyciel obowiązany jest wypłatę skutecznie do rąk osoby trzeciej.

Świadcze-  
do rąk  
osoby  
trzeciej.

#### § 129.

Ubezpieczyciel nie może powoływać się na postanowienia umowne, które na niekorzyść biorącego ubezpieczenie odstąpiono od przepisów §§ 121.- 124. do 126.

Przepisy  
ustawodaw-  
stwa  
wiążące.

### Dział III.

## Ubezpieczenie życiowe.

#### § 130.

Przy ubezpieczeniu życiowym ubezpieczyciel obowiązany jest, po zajściu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem, do zapłaty ustanowionej w umowie kwoty kapitału lub renty.

Traci  
ubezpie-  
czenie.

#### § 131.

(1) Ubezpieczenie może być zawierane na życie biorącego ubezpieczenia albo innej osoby. Jeżeli ubezpieczenie zawiera się na wypadek śmierci innej osoby, wówczas do ważności umowy i zarządzeń, przewidzianych w § 132., ustęp 2., potrzebne jest / pisemne zezwolenie tejże osoby, chyba że ojciec lub matka zawierają ubezpieczenie na wypadek śmierci małoletniego dziecka.

Ubezpie-  
czenie na  
życie innej  
osoby.

(2) Ubezpieczenie na życie dziecka, które nicma jeszcze czternastu lat, nieważne jest o tyle, o ile według umowy w przypadku śmierci przed ukończeniem czternastego roku życia ubezpieczyciel ma być obowiązany do świadczenia, które przekracza zwykle kosztą pogrzebu lub kwotę maksymalną ustanowioną na to przez władzę nadzorczą.

(3) O ile według przepisów tej ustawy wiadomość i zachowanie się biorącego ubezpieczenie mają prawną doniosłość, o tyle przy ubezpieczeniu na życie innej osoby bierze się na uwagę także wiadomość i zachowanie się tej innej osoby.

### § 132.

(1) Trzecia osoba, na której korzyść zawiera się ubezpieczenie (obdarowany), nabywa prawo do świadczenia ubezpieczyciela dopiero z chwilą zajścia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem, jeżeli umowa nie postanawia inaczej.

(2) Przy ubezpieczeniu kapitału należy w razie wątpliwości przyjąć, że biorący ubezpieczenie zastrzegł sobie prawo aż do zajścia wypadku przewidzianego ubezpieczeniem rozrządzać bez zgody ubezpieczyciela aktami między żyjącymi lub na wypadek śmierci rozszereciem z umowy o ubezpieczenie, a zatem także oznaczyć osobę trzecią, jako obdarowaną lub w miejsce obdarowanej ustanowić inną osobę, nawet wówczas, jeżeli obdarowaną osobę poprzednio oznaczono w umowie.

(3) Jeżeli obdarowany roszczenia nie nabędzie, przysługuje ono biorącemu ubezpieczenie.

### § 133.

(1) Jeżeli przy ubezpieczeniu kapitału oznaczono więcej osób jako obdarowane nie określając ich udziałów, to są one w równych częściach uprawnione do poboru; udział, którego jedna z nich nie nabyła, przyrasta pozostałym.

(2) Jeżeli jako obdarowanych oznaczono spadkobierców bez bliższego określenia, to w razie wątpliwości osoby, które dziedziczą, uprawnione są do poboru w stosunku swych sched.

(3) Jeżeli na wypadek śmierci ubezpieczono kapitał na korzyść posiadacza lub okaziciela dokumentu ubezpieczenia, należy sumę ubezpieczoną wciągnąć do spuścizny biorącego ubezpieczenie, gdy tenże zaniechał rozrządzić roszczeniem za pomocą aktu między żyjącymi lub na wypadek śmierci.

### § 134.

(1) Jeżeli wiek osoby, na której życie zawarto ubezpieczenie, zeznano nieprawdźwie a wskutek tego premii wymierzono za nisko, w takim razie

sumę ubezpieczoną zniża się na taką kwotę, jaka według taryfy, która obowiązywała ubezpieczyciela w czasie zawarcia umowy, odpowiada umówionej premii z uwzględnieniem rzeczywistego wieku wstąpienia.

(2) Przed zajściem wypadku przewidzianego ubezpieczeniem a za zapłatą odpowiednio podwyższonej premii i dodatkową opłatą kwoty, która co najwyżej odpowiadać może różnicy premii z 5%<sup>0</sup> odsetkami za ubiegły czas, wolno jednak biorącemu ubezpieczenie żądać, aby mu sumę ubezpieczoną podwyższoną znowu do pierwotnej wysokości.

(3) Ubezpieczycielowi tylko wówczas przysługuje prawo odstąpienia od umowy z powodu nieprawdźwego zeznania wieku, jeżeli rzeczywisty wiek wstąpienia wychodzi po za ramy, w których ubezpieczyciel wedle planu przyjętego w jego przedsiębiorstwie zawiera ubezpieczenia życiowe.

(1) Jeżeli okaże się, że wskutek nieprawdźwego zeznania wieku wymierzono premię za wysoko, w takim razie od początku najbliższego okresu ubezpieczenia należy ją zniżyć na kwotę odpowiadającą rzeczywistemu wiekowi wstąpienia i zwrócić różnicę między istniejącą rezerwą premij a rezerwą konieczną ze względu na rzeczywisty wiek wstąpienia.

### § 135.

Za zwiększenie niebezpieczeństwa uważa się tylko taką zmianę niebezpieczeństwa, którą oznaczono w umowie wyraźnie jako zwiększenie niebezpieczeństwa podając szczegółowo okoliczności powodujące je i co do której umówiono się, że należy o niej donieść.

### § 136.

(1) Po upływie pięciu lat od zawarcia umowy ubezpieczyciel z wyjątkiem wypadku nieprawdźwego zeznania wieku, nie może podnosić zarzutów z powodu wadliwych zeznań przy zawarciu umowy, chyba że biorący ubezpieczenie dopuścił się podstęp.

(2) Po upływie pięciu lat od zajścia zwiększenia niebezpieczeństwa nie może ubezpieczyciel z powodu tego zwiększenia podnosić zarzutów, chyba że podstępnie naruszono obowiązek doniesienia o zwiększeniu niebezpieczeństwa.

### § 137.

(1) Po upływie pierwszego roku umownego może biorący ubezpieczenie każdej chwili wypowiedzieć umowę bez terminu wypowiedzenia.

(2) Jeżeli po upływie pierwszego roku umownego nie zapłacono premii w przeciągu

Ubezpieczenie na życie osoby trzeciej?

Zwiększenie niebezpieczeństwa.

Nieważność ubezpieczenia.

Jak rozumieć ubezpieczenie obdarowania?

Nieprawdźwe zeznanie co do wieku.

Prawo wypowiedzenia służące biorącemu ubezpieczeniu.

terminu dodatkowego wyznaczonego przez ubezpieczyciela (§ 29., ustęp 1.), uważa się umowę za wypowiedzianą przez biorącego ubezpieczenie.

### § 138.

(1) Jeżeli osoba, na której życie zawarto ubezpieczenie, popełniła samobójstwo, w takim razie ubezpieczyciel wolny jest od obowiązku świadczenia, chyba że czyn popełniono w stanie chorobliwego zaburzenia władz umysłowych wykluczającym swobodne postanowienie woli.

(2) Ubezpieczyciel odpowiada w każdym razie, jeżeli w chwili samobójstwa umowa przynajmniej przez pięć lat bez przerwy była w mocy.

### § 139.

(1) Jeżeli ubezpieczenie zawarto na życie innej osoby aniżeli osoby biorącego ubezpieczenie, w takim razie ubezpieczyciel wolny jest od obowiązku świadczenia w razie, gdy biorący ubezpieczenie spowodował śmierć tej innej osoby rozmyślnie czynem bezprawnym.

(2) Jeżeli przy ubezpieczeniu na wypadek śmierci oznaczono osobę trzecią jako obdarowaną, uważa się to oznaczenie jako nichyle w razie, gdy śmierć tej osoby, na której życie zawarto ubezpieczenie, spowodowała owa osoba trzecia rozmyślnie czynem bezprawnym.

### § 140.

(1) Obowiązek doniesienia o wypadku przewidzianym ubezpieczeniem istnieje tylko w takim razie, jeżeli jako wypadek przewidziany ubezpieczeniem oznaczono śmierć. Obowiązek doniesienia jest spełniony, jeżeli doniesienie wysłano w ciągu trzech dni po zajściu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem.

(2) Jeżeli prawo żądania świadczenia przysługuje osobie trzeciej, wówczas na niej ciąży obowiązek doniesienia; to samo tyczy się obowiązku dawania wyjaśnień i dostarczania dowodów (§ 39., ustęp 2. i 3.).

### § 141.

(1) Jeżeli zapłacono premię za czas przynajmniej trzech lat, może biorący ubezpieczenie każdej chwili żądać przemiany ubezpieczenia na ubezpieczenie wolne od opłaty premii ze zniżoną sumą ubezpieczoną (redukcya).

(2) Przy ubezpieczeniu kapitału, przy którym zajście wypadku przewidzianego ubezpieczeniem jest niewątpliwe, może biorący ubezpieczenie żądać rozwiązania umowy za zapłatą odprawy (wykupno); o ile premię zapłacił za czas przynajmniej trzech lat.

### § 142.

(1) Jeżeli biorący ubezpieczenie wypowiedział lub przestał płacić premię (§ 137.) w czasie, gdy premia zapłaconą już była przynajmniej za okres trzech lat, w takim razie z chwilą wypowiedzenia lub upływu terminu dodatkowego (§ 29., ustęp 1.) wyznaczonego do zapłaty premii dokonywa się sama przez się przemiana ubezpieczenia na ubezpieczenie wolne od opłaty premii ze zmniejszoną sumą ubezpieczoną.

(2) Jednakże przy ubezpieczeniu kapitału, przy którym zajście wypadku przewidzianego ubezpieczeniem jest niewątpliwe, może biorący ubezpieczenie w ciągu jednego miesiąca po wypowiedzeniu albo po upływie terminu dodatkowego żądać wykupna zamiast przemiany.

(3) Przewidziane w § 29., ustęp 1., na wypadek zaniechania zapłaty premii wzwanie biorącego ubezpieczenie musi zawierać dodatek wskazujący, że nastąpi przemiana.

(4) Dopuszczalne jest postanowienie umowne, według którego w przypadkach ustępu 1. ubezpieczenie samo przez się przemieni się ma na ubezpieczenie wolne od zapłaty premii, opiekujące na pełną sumę ubezpieczoną, ale z ograniczonym czasem trwania ubezpieczenia.

### § 143.

Przy ubezpieczeniach, zawartych na wypadek śmierci z czasem trwania ubezpieczenia nie przekraczającym dziesięciu lat, niema ani przemiany, ani wykupna.

### § 144.

(1) Ubezpieczyciel ustalić ma w ogólnych warunkach ubezpieczenia podstawy, według których przy wykupnie obliczać się ma sumę wykupna a przy przemianie na ubezpieczenie wolno od opłaty premii obliczać się ma zmniejszoną sumę albo ograniczony czas trwania.

(2) Przemianę lub przekazanie sumy wykupna winien ubezpieczyciel podać pisemnie do wiadomości biorącego ubezpieczenie w ciągu miesiąca od chwili, w której tego żądano (§ 141., 142., ustęp 2.), automatyczną przemianę zaś bezzwłocznie po upływie terminu oznaczonego w § 142., ustęp 2. Przy przemianie należy w oznajmieniu zwrócić uwagę biorącego ubezpieczenie na uprawnienia przyznane mu w § 145.

### § 145.

Jeżeli umowę rozwiązano według § 137., jednak bez zapłaty odprawy albo, jeżeli w ramach §§ 141., 142. nastąpiła przemiana na ubezpieczenie wolne od opłaty premii, w takim razie

Automatyczna przemiana ubezpieczenia.

Wyłączenie przemiany i wykupna.

Ustalenie podstaw obliczenia dla przemiany i wykupna.

Przewidzenie pierwotnego ubezpieczenia.

Samobójstwo.

Rozmyślnie zabicie.

Doniesienie o wypadku przewidzianym ubezpieczeniem.

Przemiana na ubezpieczenie wolne od opłaty premii i wykupno.

biorący ubezpieczenie w ciągu trzech miesięcy po upływie dnia, do którego premija była zapłacona, może żądać przywrócenia mocy obowiązującej pierwotnej umowy za dodatkową opłatą premii za czas pośredni należnych z odsetkami co najwyżej pięcioprocentowymi.

#### § 146.

(1) Jeżeli ubezpieczenie kapitału na wypadek śmierci, przy którym zajście wypadku przewidzianego ubezpieczeniem jest niewątpliwe, zostanie uchylone przez odstąpienie lub wypowiedzenie ubezpieczyciela albo jeżeli ubezpieczyciel przy takim ubezpieczeniu wolny jest od świadczenia, wówczas winien wydać rezerwę premii przypadającą na to ubezpieczenie, jeżeli premię zapłacono przynajmniej za okres trzech lat. Jednakże w przypadku § 139., ustęp 1., ubezpieczyciel nie jest obowiązany do wydania rezerwy premii.

(2) Rezerwę premii obliczyć należy według stanu z końcem ostatniego okresu ubezpieczenia. Raty premiowe do tego czasu przypadające należy potrącić.

#### § 147.

Egzekucyi na rzecz wierzycieli biorącego ubezpieczenie podlegają wszystkie jego roszczenia majątkowe z umowy o ubezpieczenie życiowe o tyle i tak długo, o ile i jak długo on niemi rozrządzać może.

#### § 148.

(1) Zajęcie roszczeń skutecznia się przez doręczenie dozwolenia egzekucyi do rąk ubezpieczyciela (§ 294. o. e.), jeżeli zaś dokument ubezpieczenia opiewa na posiadacza lub okaziciela, podług przepisu § 296. o. e.

(2) Nabyte w ten sposób prawo zastawu rozciąga się na wszystkie majątkowe roszczenia biorącego ubezpieczenie z umowy o ubezpieczenie, jeżeli dozwolenie egzekucyi nie było ograniczone do poszczególnych roszczeń.

#### § 149.

(1) Zrealizowanie zajętych roszczeń biorącego ubezpieczenie dokonywa się za pomocą przekazu do ściągnięcia.

(2) Przekaz ten w szczególności upoważnia popierającego wierzyciela do żądania w imieniu zobowiązanego od ubezpieczyciela wykupna i zapłaty sumy wykupna.

#### § 150.

(1) Jeżeli na roszczenie ubezpieczeniowe prowadzi się egzekucję lub otwiera się upadłość do majątku biorącego ubezpieczenie, w takim razie obdarowany, którego imiennie oznaczono, może za zgodą biorącego ubezpieczenie wstąpić, w umowę ubezpieczenia w miejsce biorącego ubezpieczenie, wypłacając popierającemu wierzycielowi lub masie upadłościowej sumę wykupna.

(2) Jeżeli obdarowanego wogóle nie oznaczono lub nie oznaczono imiennie, wówczas to samo prawo przysługuje małżonkowi i dzieciom biorącego ubezpieczenie.

(3) Wstąpienie dokonywa się przez zawiadomienie ubezpieczyciela; zawiadomienie to może być skuteczne tylko w ciągu jednego miesiąca od czasu, w którym uprawniony do wstąpienia dowiedział się o zajęciu lub w którym otwarto upadłość.

#### § 151.

Jeżeli dokument ubezpieczenia opiewa na posiadacza lub okaziciela, to mimo to ubezpieczyciel może odmówić świadczenia posiadaczowi lub okazicielowi, jeżeli jego uprawnienie nie jest wykazane. Świadczenie do rąk posiadacza lub okaziciela zwałnia ubezpieczyciela będącego w dobrej wierze.

#### § 152.

(1) Przy ubezpieczeniu ludowym nie mają zastosowania przepisy §§ 1., 28., 29., 137. i 144., ustęp 2.

(2) Premii nie można domagać się sądownie.

(3) Ubezpieczyciel tylko wtedy wolny jest od obowiązku świadczenia z powodu zaniechania zapłaty premii, jeżeli zaległość doszła do kwoty kwartalnej premii. Jeżeli tak rzecz się ma, uważa się umowę za wypowiedzianą przez biorącego ubezpieczenie. Jeżeli jednak premie płacone były za okres trzech lat, dokonywa się sama przez się przemiana ubezpieczenia na ubezpieczenie, wolne od opłaty premii (§ 142.).

(1) Jeżeli umowę rozwiązano przez wypowiedzenie ze strony biorącego ubezpieczenie bez zapłaty odprawy albo jeżeli nastąpiła przemiana na ubezpieczenie wolne od opłaty premii, w takim razie biorący ubezpieczenie w ciągu sześciu miesięcy po upływie dnia, do którego premija była zapłacona, może żądać przywrócenia mocy obowiązującej pierwotnej umowy po myśli § 145.

#### § 153.

(1) Ubezpieczyciel nie może powoływać się na postanowienia umowne, któremu za niekorzyść

Prawo wstąpienia obdarowanego, małżonka i dzieci biorącego ubezpieczenia.

Dokumenty ubezpieczenia opiewające na posiadacza lub okaziciela.

Ubezpieczenie ludowe.

Przepisy bezwzględnie wiążące.

Wysłanie roszczeń z premii.

Egzekucja roszczeń z ubezpieczenia.

Zajęcie i tróje egzekucyjnego prawa zastawu.

Przekaz do ściągnięcia.

biorącego ubezpieczenie lub obdarowanego lub uprawnionego do wstąpienia odstąpiono od przepisów §§ 134. do 146., 150. do 152., albo w przypadku § 144., ustęp 1., od ogólnych warunków ubezpieczenia.

(2) Za zgodą władzy nadzorczej wolno jednak w warunkach ubezpieczenia ustanowić inny sposób-przeznaczony na ubezpieczenie wolne od opłaty premii, aniżeli to przepisują §§ 141. i 142., tudzież inny sposób obliczenia kwoty, która przypada na wypłaty, aniżeli to przewiduje § 146.

## Dział IV.

### Ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków.

#### § 154.

Przy ubezpieczeniu od nieszczęśliwych wypadków ubezpieczyciel obowiązany jest skutecznie wypłatę kapitału lub renty ustanowioną w umowie lub inne zresztą umówione świadczenia, jeżeli ten, na którego osobę zawarto ubezpieczenie, dotknięty zostanie nieszczęśliwym wypadkiem określonego w umowie rodzaju.

#### § 155.

(1) Można zawrzeć ubezpieczenie od wypadków nieszczęśliwych, które zdarzają się biorącemu ubezpieczenie, albo od wypadków nieszczęśliwych, które zdarzają się innym osobom.

(2) Ubezpieczenie od wypadków nieszczęśliwych, które zdarzają się innej osobie, uważa się w razie wątpliwości za ubezpieczenie na cudzy rachunek. Do takiego ubezpieczenia mają odpowiednie zastosowanie przepisy §§ 69. do 71.

(3) Jeżeli na własny rachunek zawiera się ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków, które wydarzają się innej osobie, wówczas do ważności umowy potrzebne jest pisemne zezwolenie owej innej osoby. O ile wiadomość i zachowanie się biorącego ubezpieczenie mają prawną doniosłość według przepisów tej ustawy, hierze się pod uwagę w takim przypadku także wiadomość i zachowanie się tej innej osoby.

#### § 156.

Jeżeli przedsiębiorstwo, dla którego zawarto zbiorowe ubezpieczenie, zostaje pozbyte, wydzierżawione lub objęte przez trzecią osobę na podstawie podobnego stosunku, w takim razie mają odpowiednie zastosowanie przepisy §§ 64. do 66.

#### § 157.

Przy ubezpieczeniach kapitału mają zastosowanie przepisy §§ 132. i 133. o ubezpieczeniu na korzyść osób trzecich.

Ubezpieczenie na korzyść osoby trzeciej.

#### § 158.

(1) Ubezpieczyciel wolny jest od obowiązku świadczenia, jeżeli ten, kto doznał nieszczęśliwego wypadku, spowodował wypadek z rozmysłu lub rażącego niedbalstwa. To samo obowiązuje, jeżeli ubezpieczenie od wypadków nieszczęśliwych, które się innej osobie zdarzają, zawarto na własny rachunek a biorący ubezpieczenie spowodował ten wypadek z rozmysłu czynem bezprawnym.

Zawinione spowodowanie nieszczęśliwego wypadku.

(2) Jeżeli przy ubezpieczeniu na korzyść osoby trzeciej ta trzecia osoba spowodowała wypadek nieszczęśliwy z rozmysłu czynem bezprawnym. w takim razie oznaczenie osoby trzeciej uważa się za niebyłe.

#### § 159.

Dopuszczalne jest postanowienie umowne, według którego ubezpieczyciel ma być wolny od obowiązku świadczenia, jeżeli skutki nieszczęśliwego wypadku wystąpią dopiero po upływie jednego roku lub dłuższego okresu czasu.

Ograniczenie czasu odpłatności.

#### § 160.

Biorący ubezpieczenie ma ile możności starać się o odwrócenie i złagodzenie następstw wypadku nieszczęśliwego i przytem iść za wskazówkami ubezpieczyciela, o ile nie żąda się od niego rzeczy niesłusznych.

Obowiązek ratowania.

#### § 161.

(1) Odszkodowanie płatne jest w czternastu dniach po ukończeniu leczenia.

Placenie odszkodowania; częściowa upłata.

(2) Jeżeli ma być płacone odszkodowanie dzienne, można po upływie każdego miesiąca żądać częściowej upłaty, która odpowiada wysokości odszkodowania dziennego za ubiegły miesiąc.

#### § 162.

Przepisy § 58. o kosztach ustalenia, § 63. o braku i o ustaniu ubezpieczonego interesu, § 135. o zwiększeniu niebezpieczeństwa i § 140., ustęp 2., o obowiązku osoby trzeciej do doniesień i udzielania wyjaśnień mają odpowiednie zastosowanie

Odpowiednie zastosowanie przepisów o ubezpieczeniu od szkód i ubezpieczeniu życiowym.

Trzeci ubezpieczenia.

Ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków innych osób.

Zbiorowe ubezpieczenie przedsiębiorstwa.



## § 163.

Ubezpieczyciel nie może powoływać się na postanowienia umowne, którei na niekorzyść biorącego ubezpieczenie lub osoby trzeciej odstąpiono od przepisów §§ 158. do 162.

## Dział V.

## Przepisy końcowe i przejściowe.

## § 164.

(1) Pod przepisy tej ustawy podpadają umowy o ubezpieczeniu, które zawierają zakłady ubezpieczeń prawnie założone i do działalności dopuszczone.

(2) Przepisy tej ustawy nie mają zastosowania do umów kas zapomogowych, założonych według ustawy z dnia 16. lipca 1892, Dz. u. p. Nr. 202, do wszelkich stosunków ubezpieczeniowych podmiotów ubezpieczenia w zakresie prawa publicznego ani do umów zastępczych, zawartych z zakładami ubezpieczenia w zakresie ubezpieczenia pensyjnego funkcjonariuszy.

## § 165.

Przepisy tej ustawy nie mają zastosowania do ubezpieczenia morskiego, reasekuracji i ubezpieczenia losów.

## § 166.

(1) Ograniczenia swobody umawiania się przewidziane w tej ustawie nie mają zastosowania do ubezpieczenia przewozowego i ubezpieczenia kredytu, tudzież do ubezpieczeń od szkody, przy których ubezpieczone interesy określa się tylko według rodzaju i dopiero po ich powstaniu szczegółowo oznajmia się każdy z tych interesów z osobna ubezpieczycielowi (bieżące ubezpieczenie).

(2) Minister spraw wewnętrznych może w porozumieniu z Ministrem sprawiedliwości zapomocą rozporządzenia ogłoszonego w Dzienniku ustaw państwa uchylić ograniczenia swobody umawiania się, zawarte w tej ustawie, w całości lub częściowo ze względu na umowy o ubezpieczenie, zawierane przez mniejsze zakłady wzajemnych ubezpieczeń prawnie założone i do działalności dopuszczone albo przez krajowe zakłady wzajemnych ubezpieczeń, trudniące się ubezpieczeniem bydła, które otrzymują zasiłki z funduszu

publicznych albo też ze względu na nowo powstające gałęzie ubezpieczenia.

## § 167.

Następujące przepisy tej ustawy wraz z należącymi do nich ograniczeniami swobody umawiania się wchodzą w życie w dniu 1. stycznia 1918 i mają zastosowanie także do istniejących w tym czasie stosunków ubezpieczenia:

1. przepisy § 9. o umorzeniu i o dokumentach zastępczych;

2. przepisy § 10. o prawie do odpisów. Ubezpieczyciel ma jednak zwrócić uwagę na to prawo tylko wówczas, jeżeli dokument ubezpieczenia wydany zostanie po dniu 31. grudnia 1917;

3. przepisy § 11. o sądzie polubownym. Jeżeli w umowie, która w dniu 1. stycznia 1918 była w mocy albo zostanie zawartą między dniem 1. stycznia 1918 a dniem 1. stycznia 1919, postanowiono, że wysokość świadczenia ubezpieczyciela ma być oznaczona przez znawców, natenczas należy uważać to za postanowienie umowne sądu polubownego po myśli § 11., ustęp 2.;

4. przepisy § 12. o sądzie miejscowo właściwym. Przepisy te nie mają jednak zastosowania do sporów, które w dniu 1. stycznia 1918 już zawisły. Jeżeli w umowie, która w dniu 1. stycznia 1918 była w mocy albo zostanie zawartą między dniem 1. stycznia 1918 a dniem 1. stycznia 1919, znajdzie się niedopuszczalne postanowienie co do właściwości sądu dla skarg przeciw biorącemu ubezpieczenie, wówczas uważa się za umówioną właściwość sądu oznaczonego w § 12., ustęp 3.;

5. przepisy § 13., ustęp 2. i 3., o oznajmieniach i oświadczeniach;

6. przepis § 14. o wiadomości ubezpieczyciela o okoliczności, którą należało oznajmić;

7. przepisy § 15. o zmianach mieszkania;

8. przepisy § 16. o karach umownych;

9. przepisy § 18. o milczącym przedłużeniu stosunku ubezpieczenia, umówionego na pewien oznaczony czas i o trwałem ubezpieczeniu;

10. przepisy §§ 19. i 20. o przedawnieniu i czasowem ograniczeniu roszczeń. Przepisy te nie mają jednak zastosowania do roszczeń, które w dniu 1. stycznia 1918 już wygasły. Jeżeli w umowie, która w dniu 1. stycznia 1918 była w mocy albo zostanie zawartą między dniem

Postanowie  
przejściow  
początek m  
obowiązuje

1. stycznia 1918 a dniem 1. stycznia 1919, ułożono się co do czasowego ograniczenia roszczenia z ubezpieczenia w sposób, który jest według §§ 20. i 22. niedopuszczalny, wówczas w miejsce tego postanowienia umownego wstępuje norma, przewidziana w § 20., ustęp 2.;

11. przepisy § 21. o skutkach upadłości i postępowania układowego. Jeżeli w umowie, która w dniu 1. stycznia 1918 była w mocy albo zostanie zawartą między dniem 1. stycznia 1918 a dniem 1. stycznia 1919, znajduje się dla biorącego ubezpieczenie mniej korzystne postanowienie na wypadek otwarcia upadłości lub postępowania układowego co do jego majątku, wówczas w miejsce tego postanowienia umownego wstępuje prawo wypowiedzenia ubezpieczyciela, przewidziane w § 21., ustęp 2.;

12. przepisy § 23., ustęp 4., o trwaniu okresu ubezpieczenia;

13. przepisy §§ 24. i 25. o opłacie premii;

14. przepisy § 26. o zapłatach przez zastawnika lub obdarowanego;

15. przepisy § 27. o prawie ubezpieczyciela do potrąceń;

16. przepisy § 31. o prawie do znizenia premii;

17. przepisy § 32. o zastrzeżeniach utraty prawa do świadczeń; oznaczony w § 32., ustęp 1., termin miesięczny dla wykonania przez ubezpieczyciela prawa wypowiedzenia rozpoczyna się z dniem 1. stycznia 1918, jeżeli ubezpieczyciel przed tym terminem dowiedział się o naruszeniu obowiązku;

18. przepis § 36. o niewchodzących w rachubę zwiększeniach niebezpieczeństwa;

19. przepisy § 39. o obowiązkach biorącego ubezpieczenie po zajęciu wypadku przewidzianego ubezpieczeniem i o niedopuszczalnych zastrzeżeniach co do dowodów i płatności świadczenia i odpowiednie przepisy §§ 78., 91., 99., zdanie 2., 124., ustęp 1., 140. i 162.;

20. przepisy §§ 40., 41., 92., 125., ustęp 1., i 161. o płatności roszczenia z ubezpieczenia;

21. przepis § 50., ustęp 1., o wartości ubezpieczenia i o ubezpieczeniu powyżej wartości;

22. przepis § 58., ustęp 3., o pełnomocniku biorącego ubezpieczenie przy obliczaniu szkody;

23. przepisy § 63. i odpowiedni przepis § 162. o zgaśnięciu umowy z powodu braku ubezpieczonego interesu;

24. przepisy §§ 64. do 68. i § 109. o pozbyciu ubezpieczonych rzeczy i pozbyciu ich w drodze spadku, tudzież odpowiednie przepisy § 94. Wspomniane przepisy nie mają jednak zastosowania do pozbycia i przejścia w drodze spadku w czasie przed dniem 1. stycznia 1918;

25. przepisy §§ 122., 124., ustęp 2., 125., ustęp 2., 127. i 128. o ubezpieczeniu od odpowiedzialności;

26. przepisy §§ 132. i 133. tudzież odpowiedni przepis § 157. o ubezpieczeniu na korzyść osób trzecich i o tłumaczeniu zastrzeżenia obdarowania;

27. przepisy §§ 147. do 150. o egzekucji na roszczenia z ubezpieczenia i o prawie wstąpienia przy ubezpieczeniach życiowych;

28. przepisy §§ 164. do 166. o zakresie zastosowania tej ustawy.

### § 168.

(1) Wszystkie inne przepisy tej ustawy zaczynają obowiązywać w dniu 1. stycznia 1919.

(2) Następujące przepisy wraz z należącymi do nich ograniczeniami swobody umawiania się mają zastosowanie także do stosunków ubezpieczenia, istniejących w dniu 1. stycznia 1919:

1. przepisy § 29. o zwłoce w opłacie premii po rozpoczęciu ubezpieczenia i stojący z nimi w związku przepis § 124., ustęp 3. Przepisy te nie mają jednak zastosowania do premii, która stała się płatną przed dniem 1. stycznia 1919;

2. przepisy §§ 43. do 46. o uprawnieniach agentów ubezpieczeniowych, jednakże tylko o tyle, o ile chodzi o czynności prawne, przedsięwzięte po dniu 31. grudnia 1918; następnie przepisy § 47., ustęp 1., o znaczeniu wiadomości agentów ubezpieczeniowych, o ile osiągnięto tę wiadomość po dniu 31. grudnia 1918; w końcu przepisy § 47., ustęp 2.;

3. przepisy §§ 79. do 88. o ubezpieczeniu ogniem budynków.

### § 169.

Jeżeli stosunek ubezpieczenia przedłuża się wyraźnie lub milcząco (§ 18.) po dniu 1. stycznia 1918, to począwszy od tego przedłużenia przepisy tej ustawy mają zastosowanie do dalszego ciągu stosunku ubezpieczenia.

## § 170.

(1) Rozporządzenie cesarskie z dnia 22. listopada 1915, Dz. u. p. Nr. 343, zaprowadzające przepisy o kontrakcie ubezpieczenia (ordynacja ubezpieczeniowa), traci moc obowiązującą w dniu 1. stycznia 1918.

(2) Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi sprawiedliwości i Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Laxenburg, dnia 23. grudnia 1917.

**Karol włr.**

Seidler włr.

Toggenburg włr.

Schauer włr.

## 502.

## Rozporządzenie Ministra spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem sprawiedliwości z dnia 24. grudnia 1917,

w sprawie usylenia ograniczeń swobody umawiania się dla niektórych grup umów o ubezpieczenie.

Na zasadzie § 166., ustęp 2., ustawy z dnia 23. grudnia 1917, Dz. u. p. Nr. 501, o kontrakcie ubezpieczenia (k. u.), rozporządza się, co następuje:

## Artykuł I.

## Rozmiar stosowania tego rozporządzenia.

(1) Przepisy tego rozporządzenia mają moc obowiązującą dla umów o ubezpieczenie, zawartych przez mniejsze zakłady wzajemnych ubezpieczeń, które założono zgodnie z przepisami ustawy i którym pozwolono na wykonywanie czynności, następnie dla umów o ubezpieczenie, zawartych przez te oparte na wzajemności krajowe zakłady ubezpieczenia bydła, które otrzymują dodatki ze środków publicznych.

(2) Za mniejsze zakłady wzajemnych ubezpieczeń należy uważać związki ubezpieczeniowe, oznaczone w § 44. rozporządzenia ministerjalnego z dnia 5. marca 1896, Dz. u. p. Nr. 31 (regulatyw ubezpieczeniowy).

(3) Przepisy niniejszego rozporządzenia nie mają zastosowanie do umów o ubezpieczenie na życie, w których świadczenia ubezpieczeniowe przekraczają następujące granice:

a) przy dożywotniem ubezpieczeniu na wypadek śmierci (w szczególności na „koszta pogrzebu“ lub na „dodatek do kosztów pogrzebu“) kwotę 500 K;

b) przy ubezpieczeniach posagu i przy innych ubezpieczeniach kapitału, na których zawieranie władza nadzorcza zezwoli mniejszym zakładom ubezpieczeń, kwotę 2000 K;

c) przy ubezpieczeniu renty świadczenie dzienne w kwocie 4 K.

## Artykuł II.

## Uchylenie ograniczeń swobody umawiania się.

Ograniczenia swobody umawiania się, przewidziane w ustawie o kontrakcie ubezpieczenia, przestają obowiązywać w zupełności lub częściowo dla oznaczonych poniżej działów ubezpieczeniowych w myśl następujących postanowień.

## § 1.

## Dla wszystkich działów ubezpieczenia.

(1) Przepis § 1., ustęp 2., k. u. o wymogach wiążącego wniosku uchyla się.

(2) Czasokres dla wniesienia sprzeciwu w myśl § 2., ustęp 1., k. u. można skrócić; nie może on jednak wynosić mniej niż 14 dni.

## § 2.

## Dla ubezpieczenia bydła.

1. Zakład ubezpieczeniowy może powołać się wbrew przepisowi § 50., ustęp 1. i 3., k. u. na układ, mocą którego jako stała wartość ubezpieczeniowa sztuki bydła w pierwszym okresie ubezpieczenia ma być uważana wartość szacunkowa, zbadana przez komisję przyjmującą i zgodnie ustalona. To samo obowiązuje także co do późniejszych okresów ubezpieczenia dla wartości, które zbadano przy peryodycznem oszacowaniu („ogłędzinach“) i zgodnie ustalono.

2. O ile w poszczególnym przypadku jest taki układ skutecznym, niema zastosowania bezwzględnie obowiązujący przepis § 104. k. u.

3. Bezwzględnie obowiązujący przepis § 101., ustęp 3., k. u. uchyla się.

## § 3.

**Dla ubezpieczeń na wypadek choroby i ubezpieczeń życiowych.****a) Przepisy k. u. dla wszystkich działów ubezpieczeniowych.**

1. Zakładom ubezpieczenia na wypadek choroby (kasom chorych) i zakładom ubezpieczeń życiowych może władza nadzorcza wbrew przepisowi § 11., ustęp 1., k. u. pozwolić na zgodny ze statutami układ, iż spory z umowy o ubezpieczenie winny być poddawane rozstrzygnięciu stałego związkowego sądu polubownego.

2. O ile w myśl punktu 1. zaistnieje właściwość sądu polubownego, można skrócić czasokres § 20., ustęp 2., k. u. dla dochodzenia roszczenia; nie może on jednak wynosić mniej niż trzy miesiące.

3. Co do skutków zwłoki w płaceniu premii można według wyboru umówić się:

a) że premii nie można żądać sądownie (przez sąd polubowny), że następuje zakład jest wolny z powodu niepłacenia premii od obowiązku świadczenia tylko wtedy, jeżeli załagłość osiągnie przy ubezpieczeniu życiowym kwotę ćwierćrocznej premii, a przy ubezpieczeniu na wypadek choroby kwotę sześciotygodniowej premii, i że wreszcie, jeśli zajdzie ten ostatni przypadek, uważa się umowę za wypowiedzianą przez biorącego ubezpieczenie. W razie takiego układu nie mają zastosowania przepisy §§ 28. i 29. k. u., § 137. k. u. i § 145. k. u., o ile ten ostatni pozwala się na § 137. k. u.;

b) że premie należy płacić miesięcznie lub w krótszych czasokresach i że wezwania do zapłaty po myśli § 29., ustęp 1., k. u. można zaniechać, jeżeli biorący ubezpieczenie w ciągu trzech miesięcy po dniu zapadłości premii, co do której uskutecziono wezwanie o zapłatę po myśli § 29., ustęp 1., k. u. ponownie popadł w zwłokę; w dalszym ciągu mają odpowiednie zastosowanie przepisy § 29., ustęp 2. do 4., k. u. O ile wskutek takiego układu nie należy oznaczać czasokresu dodatkowego, niema zastosowania także § 137., ustęp 2., k. u.

## § 4.

**b) Przepisy k. u. o ubezpieczeniu życiowym.**

1. Dla umów, zawartych przez kasy chorych w ramach wspierania chorych w celu świadczenia

datku na kosztą pogrzebu (pogrzebowe), zostają uchylone bezwzględnie obowiązujące przepisy III. rozdziału ustawy o kontrakcie ubezpieczenia.

2. Dla innych umów o ubezpieczenie życiowe można za zgodą władzy nadzorczej statutami postanowić:

a) że w przypadku § 134., ustęp 1., k. u. obniży się sumę ubezpieczenia o kwotę, która nie przewyższa różnicy premii z 5% odsetkami poszczególnych płatności premii;

b) że w przypadku § 134., ustęp 3., k. u. należy w każdym razie świadczyć pewną odprawę;

c) że w przypadku § 134., ustęp 4., k. u. należy zwrócić bez oprocentowania tę kwotę, o którą za wiele świadczone w premiach;

d) że w tych przypadkach, dla których ustawa o kontrakcie ubezpieczenia przewiduje przemianę na ubezpieczenie wolne od premii, wykupno albo zwrot rezerwy premii, przypadającej na dane ubezpieczenie, należy wydać stosowną część świadczonych premii jako odprawę. W takim przypadku zostają uchylone przepisy bezwzględnie obowiązujące §§ 141. do 143. i 146., następnie §§ 144. i 145. o ile mają one za założenie wspomnianą przemianę. Podstawy wymiaru odprawy należy ustalić w myśl § 144., ustęp 1. k. u. w ogólnych warunkach ubezpieczenia; przepis bezwzględnie obowiązujący § 153., ustęp 1. ma przytem analogiczne zastosowanie. Przepisy § 144., ustęp 2., o obowiązku oznajmienia przekazania obowiązują także dla tej odprawy.

## § 5.

**e) Dalej idące uprawnienia władzy nadzorczej.**

W odniesieniu do takich związków, u których cel ubezpieczenia schodzi na drugi plan wobec innych celów związku, może władza nadzorcza uchylić także inne ograniczenia swobody unawiania się, przewidziane w ustawie o kontrakcie ubezpieczenia. Czy ma się do czynienia z tego rodzaju związkiem, rozstrzyga władza nadzorcza po wysłuchaniu związku albo tych osób, które zajmują się założeniem związku.

## Artykuł III.

**Początek mocy obowiązującej.**

(1) Przepisy artykułu II., § 2., § 3., 1. i 2, w związku z artykułem I. wchodzi w życie w dniu

1. stycznia 1918, a reszta przepisów w dniu 1. stycznia 1919.

(2) Rozporządzenie Kierownika Ministerstwa spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem sprawiedliwości z dnia 11. września 1916, Dz. u. p. Nr. 301, w sprawie uchylenia bezwzględnie obowiązujących przepisów ordynacji ubezpieczeniowej dla niektórych grup umów o ubezpieczenie, traci moc obowiązującą w dniu 1. stycznia 1918.

Toggenburg wlr.

Schauer wlr.

**503.**

## Rozporządzenie Ministra spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem sprawiedliwości z dnia 24. grudnia 1917,

w sprawie statutów i warunków ubezpieczenia w zakładach wzajemnych ubezpieczeń.

Na zasadzie ustawy z dnia 24. lipca 1917, Dz. u. p. Nr. 307, upoważniającej rząd do wydania

z powodu nadzwyczajnych stosunków, wywołanych stanem wojennym, potrzebnych zarządzeń w zakresie gospodarczym, rozporządza się, co następuje:

### § 1.

Zakłady wzajemnych ubezpieczeń nie są związane postanowieniami statutowymi o zdolności do powzięcia uchwał przez organa do powzięcia uchwał powołane, o ile ma być powzięta uchwała w sprawie dostosowania statutów i warunków ubezpieczenia do przepisów ustawy o kontrakcie ubezpieczenia.

### § 2.

Rozporządzenie to wchodzi w życie w dniu 1. stycznia 1918. Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie z dnia 1. maja 1917, Dz. u. p. Nr. 196.

Toggenburg wlr.

Schauer wlr.

# Dziennik ustaw państwa

dla

## królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych

wychodzi nakładem c. k. Drukarni nadwornej i państwowej w Wiedniu, dzielnica I., Seilerstätte l. 24. także w roku 1918, w języku niemieckim, czeskim, włoskim, chorwackim, polskim, rumuńskim, słoweńskim i ukraińskim.

Prenumerata na cały rocznik 1918 każdego z tych ośmiu wydań Dziennika ustaw państwa wynosi za egzemplarz 10 K przy odbiorze w miejscu lub bezpłatnej przesyłce pocztowej.

Prenumerować można w składzie c. k. Drukarni nadwornej i państwowej w Wiedniu, dzielnica I., Seilerstätte l. 24, i nabywać tam także pojedyncze roczniki i pojedyncze części Dziennika ustaw państwa.

Ponieważ Dziennik ustaw państwa wydaje się względnie rozsyła się abonentom tylko po poprzednim złożeniu prenumeraty rocznej, przeto należy równocześnie z zaabonowaniem uiścić także przypadającą kwotę pieniężną; celem umożliwienia szybkiego i niewadliwego doręczenia przez c. k. pocztę należy podać prócz dokładnego adresu mieszkania także odnośny okrąg doręczeń pocztowych.

Pojedyncze roczniki wydania niemieckiego można nabywać:

Rocznik 1849 za K 5-04	Rocznik 1867 za K 4-80	Rocznik 1885 za K 4-32	Rocznik 1903 za K 10-80
" 1850 " " 12-60	" 1868 " " 4-80	" 1886 " " 5-52	" 1904 " " 6-—
" 1851 " " 3-12	" 1869 " " 7-20	" 1887 " " 6-—	" 1905 " " 7-20
" 1852 " " 6-24	" 1870 " " 3-36	" 1888 " " 10-08	" 1906 " " 14-40
" 1853 " " 7-56	" 1871 " " 4-80	" 1889 " " 7-20	" 1907 " " 15-60
" 1854 " " 10-08	" 1872 " " 7-68	" 1890 " " 6-48	" 1908 " " 10-80
" 1855 " " 5-64	" 1873 " " 7-92	" 1891 " " 7-20	" 1909 " " 10-20
" 1856 " " 5-88	" 1874 " " 5-52	" 1892 " " 12-—	" 1910 " " 10-08
" 1857 " " 6-84	" 1875 " " 4-80	" 1893 " " 7-20	" 1911 " " 8-40
" 1858 " " 5-76	" 1876 " " 3-60	" 1894 " " 7-20	" 1912 " " 17-—
" 1859 " " 4-80	" 1877 " " 2-40	" 1895 " " 8-40	" 1913 " " 11-40
" 1860 " " 4-08	" 1878 " " 5-52	" 1896 " " 8-40	" 1914 " " 18-—
" 1861 " " 3-60	" 1879 " " 5-52	" 1897 " " 18-—	" 1915 " " 14-04
" 1862 " " 3-36	" 1880 " " 5-28	" 1898 " " 7-20	" 1916 " " 15-24
" 1863 " " 3-36	" 1881 " " 5-28	" 1899 " " 12-—	" 1917 " " 18-30
" 1864 " " 3-36	" 1882 " " 7-20	" 1900 " " 8-40	
" 1865 " " 4-80	" 1883 " " 6-—	" 1901 " " 7-20	
" 1866 " " 5-28	" 1884 " " 6-—	" 1902 " " 9-—	

Pojedyncze roczniki wydań w innych siedmiu językach od roku 1870. począwszy można nabywać po tej samej cenie co wydanie niemieckie.

Nabywającym na raz przynajmniej 10 dowolnie wybranych, zupełnych roczników Dziennika ustaw państwa przyznaje się opust 20%, a nabywającym na raz przynajmniej 25 dowolnie wybranych, zupełnych roczników Dziennika ustaw państwa opust 25%, zaś nabywającym na raz przynajmniej 35 dowolnie wybranych, zupełnych roczników Dziennika ustaw państwa opust 30%.

NB. Części niemieckiego wydania Dziennika ustaw państwa, które zaginęły lub doszły w stanie wadliwym, należy reklamować najpóźniej w ciągu czterech tygodni po ich ukazaniu się, zaś części wydań niemieckich najpóźniej w ciągu sześciu tygodni po wydaniu spisu rzeczy i karty tytułowej do odnośnych wydań, wprost w c. k. Drukarni nadwornej i państwowej w Wiedniu, dzielnica III., Rennweg l. 16.

Po upływie tego terminu wydaje się Dziennik ustaw państwa wyłącznie tylko za opłatą ceny handlowej ( $\frac{1}{4}$  arkusza = 2 strony za 4 h).

Ponieważ wszystkie roczniki wydania niemieckiego począwszy od roku 1849. i wszystkie roczniki wydań w innych siedmiu językach począwszy od roku 1870. są całkowicie uzupełnione, przeto można nabywać w składzie c. k. Drukarni nadwornej i państwowej w Wiedniu, dzielnica I., Seilerstätte l. 24, nie tylko każdy pojedynczy rocznik po cenie wyżej podanej, lecz nawet każdą z osobna część wszystkich tych roczników po cenie handlowej ( $\frac{1}{4}$  arkusz = 2 strony za 4 h); tym sposobem umożliwione jest uzupełnienie niekompletnych roczników i zestawienie pojedynczych części podług materyi.